

Biuletyn Prawa Karnego nr 12/08

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane są zarówno projekty aktów normatywnych, jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane są także opinie sporządzane w toku prac legislacyjnych przez upoważnione podmioty.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczone w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

SPIS TREŚCI

1. ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA	4
1.1. UCHWAŁY I POSTANOWIENIA – KZP	4
1.1.1. Kara dyscyplinarna wobec osoby tymczasowo aresztowanej	4
1.1.2. Przepadek pojazdu mechanicznego	4
1.1.3. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności	4
1.1.4. Prawnokarna ochrona życia dziecka w okresie porodu	5
1.2. ORZECZENIA W SPRAWACH KASACYJNYCH	5
1.2.1. Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia – ocena jej przyczyn	5
1.2.2. Postępowanie w przypadku rażącej niesprawiedliwości orzeczenia	7
1.2.6. Niedopuszczalność <i>ex lege</i> wnoszenia kasacji na korzyść	7
1.2.3. Zaistnienie instytucji <i>iudex suspectus</i>	8
1.2.4. Sprzeniewierzenie a przeniesienie własności	9
1.2.5. Współsprawstwo w przestępstwie znieważenia funkcjonariusza publicznego	10
1.2.6. Problem dopuszczalności kasacji wniesionej w oparciu o inne niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k. powody	10
1.2.7. Znamiona przestępstwa rozbój – użycie przemocy	11
1.2.8. Prawo do milczenia; Przesłanie składania fałszywych zeznań a prawo do obrony	13
1.2.9. Lojalność wobec strony procesu	15
1.2.10. Moment wygaśnięcia umocowania obrońcy do zastępowania skazanego w postępowaniu kasacyjnym	17
1.2.11. Warunki dopuszczalności kasacji od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania; Obowiązek wszczęcia z urzędu postępowania o wznowienie postępowania karnego przez Prezesa Sądu Okręgowego	19
1.2.12. Skutki skorzystania z prawa do odmowy zeznań	20
1.2.13. Wyjście poza ramy oskarżenia	21
1.2.14. Naruszenie zasad wyznaczania składu orzekającego jako przyczyna odwoławcza	22
1.2.15. Konsekwencje wniesienia kasacji przed datą doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem	23
1.3. ORZECZNICTWO IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	24
1.3.1. Orzekanie kary łącznej grzywny	24
1.4. ZAGADNIENIA PRAWNE	25
1.4.1. Sposób obliczania biegu okresu odroczenia wykonania kary	25
1.4.2. Sposób obliczania biegu okresu odroczenia wykonania kary	25
1.4.3. Możliwość realizowania uprawnień Ministra Obrony Narodowej przez Dyrektora Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej w toku wydawania decyzji o delegowaniu sędziego sądu wojskowego w innym sądzie wojskowym, sądzie powszechnym albo w departamencie	26
1.4.4. Możliwość realizowania uprawnień Ministra Obrony Narodowej przez Dyrektora Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej w toku wydawania decyzji o delegowaniu sędziego sądu wojskowego w innym sądzie wojskowym, sądzie powszechnym albo w departamencie	26

1.4.5.	<i>Postanowienie sądu rejonowego – wydziału grodzkiego w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego jako postanowienie zamykające drogę do wydania wyroku</i>	27
1.4.6.	<i>Przestępstwo zezwolenia na przekroczenie zatwierdzonego w planie łowieckim pozyskania zwierzyny</i>	27
1.4.7.	<i>Relacja pojęć „gwałt na osobie” i „przemoc” w Kodeksie karnym i Kodeksie wykroczeń</i>	27
1.4.8.	<i>Odpowiedzialność współnika spółki cywilnej jako sprawcy za przestępstwa (wykroczenia) skarbowe określone w art. 56 § 2, art. 61 § 1 i 3 k.k.s.</i>	28
1.4.9.	<i>Możliwość dookreślenia znamion w przepisach wykonawczych</i>	28
1.4.10.	<i>Możliwość dostosowania kary orzeczonej w wyroku przejętym do wykonania w Polsce w trybie przepisów o europejskim nakazie aresztowania</i>	29
1.4.11.	<i>Jedność a wielość czynów w sprawach dotyczących spowodowania wypadku komunikacyjnego przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości</i>	29
1.4.12.	<i>Sposób obliczania łącznego okresu odroczenia (art. 151 § 3 k.k.w.)</i>	30
3.	LEGISLACJA	31
3.1.	AKTY NORMATYWNE DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO	31
3.1.2.	<i>Wchodzą w życie:</i>	31
3.3.	PRACE LEGISLACYJNE SEJMU I SENATU RP	31
3.3.1.	<i>Sejm</i>	31
3.3.1.2.	<i>Posiedzenia plenarne</i>	32
3.3.1.3.	<i>Prace komisji sejmowych</i>	32
3.3.2.	<i>Senat</i>	32
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA	33
5.1.	RADA EUROPY	33
5.2.	ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA	33
5.2.1.	<i>Dostępność środka zaskarżenia w postępowaniu ekstradycyjnym</i>	33
5.2.2.	<i>Prawo do rzetelnego procesu</i>	36

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

(opr. Łukasz Majewski asystent w Izbie Karnej SN, Włodzimierz Wróbel BSA SN)

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1. Kara dyscyplinarna wobec osoby tymczasowo aresztowanej

Uchwała składu 7 sędziów SN z 30 października 2008 r., I KZP 17/08

Teza:

Osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, która dopuszcza się czynu określonego w art. 49 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), można wymierzyć wyłącznie karę dyscyplinarną przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania (art. 143 § 1 oraz art. 222 § 2 k.k.w.).

Uzasadnienie

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.1.2. Przepadek pojazdu mechanicznego

Uchwała składu 7 sędziów SN z 30 października 2008 r., I KZP 20/08

Teza:

Pojazd mechaniczny stanowi przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k., a więc nie należy do kategorii przedmiotów, które służą lub są przeznaczone, w rozumieniu art. 44 § 2 k.k., do popełnienia tego przestępstwa.

Uzasadnienie

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.1.3. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności

Uchwała składu 7 sędziów SN z 30 października 2008 r., I KZP 22/08

Teza:

Pojęcie "przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności" – w rozumieniu art. 155 § 1 k.k.w. – obejmuje przerwę udzieloną przez sąd penitencjarny na podstawie art. 153 k.k.w., a także okres, w jakim skazany – po wprowadzeniu tej kary do wykonania – nie odbywał jej w dalszym ciągu w wyniku zawieszenia wobec niego postępowania wykonawczego z przyczyn wymienionych w art. 153 k.k.w.

Uzasadnienie

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.1.4. Prawnokarna ochrona życia dziecka w okresie porodu

Postanowienie z dnia 30 października 2008 r., I KZP 13/08)

Teza:

„Pełna prawnokarna ochrona zdrowia i życia przysługuje dziecku nienarodzonemu od:

- a/ rozpoczęcia porodu (naturalnego),
- b/ w wypadku operacyjnego zabiegu cięcia cesarskiego kończącego ciążę na żądanie kobiety ciężarnej – od podjęcia pierwszej czynności medycznej bezpośrednio zmierzającej do przeprowadzenia takiego zabiegu,
- c/ w wypadku konieczności medycznej przeprowadzenia zabiegu cięcia cesarskiego lub innego alternatywnego zakończenia ciąży - od zaistnienia medycznych przesłanek takiej konieczności.”

 Uzasadnienie

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1 Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia – ocena jej przyczyn

przepisy: art. 440 k.p.k., art. 438 k.p.k.

hasła: Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia

Wyrok z dnia 1 października 2008 r., V KK 261/08

Teza:

Art. 440 k.p.k (...) nakazuje sądowi dokonanie zmiany orzeczenia na korzyść oskarżonego w instancji odwoławczej lub uchylene zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Powodem owej niesprawiedliwości są tu naruszenia ujęte w art. 438 k.p.k., tyle że dostrzeżone poza granicami środka i jego zarzutów, a przy tym wskazujące, iż jest to niesprawiedliwość rażąca, czyli naruszająca w szczególnie istotny sposób społeczne poczucie sprawiedliwości. Jeżeli owa rażąca niesprawiedliwość oznacza, że orzeczenie jest w takim stopniu niesprawiedliwe dla oskarżonego, możliwa jest jego zmiana już w instancji odwoławczej. Jeżeli zaś chodzi o naruszenia, których efektem jest rażąco zbyt łagodne potraktowanie tego podmiotu, niezbędne staje się – dla zachowania realnego prawa do obrony – uchylene zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji.

Z uzasadnienia:

„Rozpoznając tę skargę Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rzeczywiście w niniejszej sprawie wnioski o skazanie bez rozprawy zawierał, poza wskazaniem uzgodnionych przez podejrzanego i prokuratora kar, orzeczonych stosownie do tego wniosku oraz nawiązki, co do której ostatecznie rozstrzygnął sąd odwoławczy, także wyraźne żądanie orzeczenia zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów na okres roku (k. 105, 106 i 118 v). Sąd Rejonowy wyda-

jąc wyrok na posiedzeniu środka tego nie orzekł, mimo że stosownie do art.42 § 2 k.k. było to obowiązkiem sądu z uwagi na skazanie oskarżonego za czyn z art.177 § 1 k.k. (w zw. z art.178 k.k.), a w opisie przepisane czynu wyraźnie wskazano przy tym, że oskarżony „zbiegł z miejsca zdarzenia nie udzielając pomocy pokrzywdzonemu” (k. 167 v). Sąd Rejonowy orzekł zatem w tej sprawie z naruszeniem art. 343 § 6 w zw. z art. 335 k.p.k. oraz z rażąco obrazą art. 42 § 2 k.k. Naruszeń tych nie dostrzegł sąd odwoławczy. Wprawdzie apelacja zarzutu w rej materii nie podnosiła, ale sąd ten jest w określonych wypadkach uprawniony i zobowiązany do orzekania także poza granicami przedmiotowymi środka odwoławczego oraz poza granicami wynikającymi z podniesionych w takim środku zarzutów. Należy do nich m.in. sytuacja wskazana w art. 440 k.p.k., który to przepis nakazuje sądowi dokonanie zmiany orzeczenia na korzyść oskarżonego w instancji odwoławczej lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Powodem owej niesprawiedliwości są tu naruszenia ujęte w art. 438 k.p.k., tyle że dostrzeżone poza granicami środka i jego zarzutów, a przy tym wskazujące, iż jest to niesprawiedliwość rażąca, czyli naruszająca w szczególnie istotny sposób społeczne poczucie sprawiedliwości. Jeżeli owa rażąca niesprawiedliwość oznacza, że orzeczenie jest w takim stopniu niesprawiedliwe dla oskarżonego, możliwa jest jego zmiana już w instancji odwoławczej. Jeżeli zaś chodzi o naruszenia, których efektem jest rażąco zbyt łagodne potraktowanie tego podmiotu, niezbędne staje się – dla zachowania realnego prawa do obrony – uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. W sprawie niniejszej zaistniał ten ostatni rodzaj rażącej niesprawiedliwości. Sąd meriti naruszył tu bowiem nie tylko przepisy procesowe orzekając niezgodnie z treścią wniosku o skazanie bez rozprawy – czego z niejasnych powodów nie uczyniono przedmiotem zarzutu w niniejszej kasacji – ale też obraził rażąco materialne prawo karne, nie orzekając wnioskowanego środka karnego, którego orzeczenie wobec oskarżonego było w świetle prawa – jak już trafnie zarzucą skarżący – obowiązkowe. Sąd odwoławczy przeprowadził zatem kontrolę zaskarżonego orzeczenia w sposób nieprawidłowy, niepełny, nie dostrzegając powyższych naruszeń prawa i to w sytuacji, gdy – jak podkreślił w uzasadnieniu swego wyroku – podstaw do nawiązki, o jaką chodziło w apelacji, dostrzegać należy w art. 47 § 3 k.k. a nie – co sugerował apelujący prokurator – w jego § 1, gdyż jak podniesiono chodzi o środek orzekany z uwagi na czyn z art. 177 § 1 k.k. popełniony przez sprawcę, „który zbiegł z miejsca wypadku” (k. 207), a więc w okolicznościach nakazujących także obligatoryjne orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów (art.42 § 2 k.k.), czego już sąd odwoławczy nie zauważył.

Wprawdzie stosownie do art. 434 § 1 k.p.k. sąd drugiej instancji może orzekać na niekorzyść oskarżonego tylko w granicach środka wniesionego na jego niekorzyść, a gdy pochodzi on od oskarżyciela publicznego – jak w tej sprawie – nadto pod warunkiem potwierdzenia się uchybień wskazanych w takim środku, ale ma też obowiązek mieć na uwadze naruszenia uwzględniane z urzędu poza tymi granicami. Do tych ostatnich zaś należą także uchybienia wskazane w art. 440 k.p.k., które to właśnie sąd odwoławczy pominął. Zatem, mimo że prokurator nie podnosił obrazy art. 42 § 2 k.k., kwestia ta – jako mieszcząca się w ramach art. 440 w zw. z art. 438 pkt 1 k.k. – powinna być z urzędu rozważona przez sąd odwoławczy poza granicami zaskarżenia i postawionych zarzutów. Nie doszło natomiast w tej sprawie do podnoszonej w kasacji obrazy art.433 § 2 k.p.k., gdyż przepis ten nakazuje jedynie sądowi „rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym, chyba że ustawa stanowi inaczej”, to znaczy, chyba że przepis zwalnia sąd od rozpatrzenia wszystkich takich zarzutów bądź wniosków (tak w art. 436 k.p.k.), a nie da się bowiem się „rozważać” zarzutów i wniosków, których w ogóle nie wysuwano. Czym innym jest natomiast uwzględnianie w instancji odwoławczej uchybień w działaniu sądu meriti, które mogą być niepodniesione przez skarżącego, a uwzględniane są także z urzędu. Sąd odwoławczy naruszył tu zatem nie § 2 art. 433 k.p.k. lecz jego § 1, dopuszczający rozpoznanie środka poza jego granicami, gdy ustawa to przewiduje, jako że nie rozpoznał środka odwoławczego w zakresie szerszym niż wskazywały na to jego zarzuty, do czego zobowiązywał go art. 440 k.p.k. To w ramach tego

przepisu sąd odwoławczy powinien rozpoznać naruszenia nie podnoszone w apelacji, w tym i poza granicami samego środka, o ile tylko mają one charakter opisany w owym art. 440 k.p.k., in concreto obrazę art. 42 § 2 k.k. oraz art. 343 § 6 w zw. z art. 335 k.p.k.

Powyższe wskazuje, że niniejsza kasacja jest zasadna i zaskarżony wyrok ostać się nie może. Ponieważ niedostrzeżone w instancji odwoławczej uchybienia dotyczą orzeczenia pierwszej instancji i nie mogą być naprawione bezpośrednio w instancji odwoławczej, Sąd Najwyższy uchylił zarówno wyrok Sądu Okręgowego jak i zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w K. i przekazał sprawę temu ostatniemu sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy będzie zaś musiał ponownie rozpoznać wniosek o skazanie bez rozprawy i w razie uwzględnienia go orzec stosownie do tegoż wniosku, zarówno w kwestii kar, jak i wskazanych tam, a uzgodnionych z oskarżonym, środków karnych. Mając to wszystko na względzie orzeczono jak w wyroku.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.2. Postępowanie w przypadku rażącej niesprawiedliwości orzeczenia

przepisy: art. 440 k.p.k., art. 41 § 1a k.k.

hasła: Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia; Środki karne – zakaz zajmowania stanowiska; Wykonywania zawodu: Prowadzenia działalności

Wyrok z dnia 15 października 2008 r., II KK 220/08

Teza:

Stosownie do art. 440 k.p.k., sąd może (z urzędu) poza granicami zarówno zaskarżenia, jak i jedynie podniesionych zarzutów, zmienić orzeczenie na korzyść oskarżonego „albo” uchylić – i tu już także na niekorzyść oskarżonego, byle zgodnie z kierunkiem środka odwoławczego, jeżeli tylko utrzymanie go w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Jest zaś takim orzeczenie, przy wydawaniu którego nie respektowano podstawowych reguł procedowania, z naruszeniem interesu wymiaru sprawiedliwości. Skoro przesłanki stosowania art. 41 § 1a k.k. dostrzega się (z urzędu) w postępowaniu odwoławczym, Sąd Okręgowy musi je uwzględnić, choćby nawet żadna z apelujących stron nie posłużyła się odnośnym zarzutem, a to z powodu obligatoryjnego charakteru cyt. przepisu. Sąd Okręgowy w P. mógł zatem i powinien był, działając na podstawie art. 440 k.p.k., niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów, uchylić zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze i przekazać sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.6. Niedopuszczalność *ex lege* wnoszenia kasacji na korzyść

przepisy: art. 520 § 2 k.p.k.

hasła: Kasacja – dopuszczalność

Postanowienie z dnia 15 października 2008 r., II KK 342/07

Teza:

Zgodnie z art. 520 § 2 k.p.k. strona, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, nie może wnieść kasacji od orzeczenia sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść. Wniesiona kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, bowiem granice uprawnień strony, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, określa ta czynność orzeczenia sądu odwoławczego, która zawiera rozstrzygnięcie o zmianie tego orzeczenia na jego niekorzyść.

Z uzasadnienia:

„Wyrok Sądu Rejonowego dla W. z dnia 9 lutego 2007 r., IV K 2877/06, został zaskarżony apelacją w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze pozbawienia wolności na niekorzyść oskarżonego wyłącznie przez prokuratora. W następstwie rozpoznania wniesionego środka odwoławczego Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 6 lipca 2007 r., IX Ka 471/07, zmienił zaskarżone orzeczenie na niekorzyść oskarżonego R. Ś. w zakresie kar jednostkowych i kary łącznej pozbawienia wolności. Wniesiona od wyroku Sądu Odwoławczego kasacja obrońcy skazanego podnosi zarzut obrazy prawa materialnego, tj. art. 234 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. w odniesieniu do przypisanych skazanemu tak zakwalifikowanych czynów. Kasacja ta została przyjęta przez Przewodniczącego Wydziału Sądu Okręgowego w W. mimo że jest niedopuszczalna z mocy ustawy. Zgodnie z art. 520 § 2 k.p.k. strona, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, nie może wnieść kasacji od orzeczenia sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść. Wprawdzie w rozważanej sprawie sąd odwoławczy zmienił orzeczenie sądu pierwszej instancji na niekorzyść oskarżonego, jednak wniesiona kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, bowiem granice uprawnień strony, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, określa ta czynność orzeczenia sądu odwoławczego, która zawiera rozstrzygnięcie o zmianie tego orzeczenia na jego niekorzyść. Niedopuszczalne jest zatem formułowanie zarzutu obrazy prawa materialnego, w istocie rzeczy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, w sytuacji, gdy sąd odwoławczy kontrolował orzeczenie tego sądu wyłącznie w zakresie rozstrzygnięcia o karze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1996 r., V KKN 61/96, OSNKW 1996, z. 9-10, poz. 68, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2005 r., V KK 451/04, Lex nr 148188 i z dnia 15 lutego 2007 r., V KK 22/07, Prok. i Pr. 2007, z. 5, poz. 28).”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.3. Zażalenie instancji iudex suspectus

przepisy: art. 41 k.p.k., art. 42 k.p.k.

hasła: Wyłączenie określonego podmiotu

Postanowienie z dnia 24 września 2008 r., III KK 73/08

Teza:

Podstawą wyłączenia sędziego w trybie przewidzianym w wymienionym przepisie jest istnienie okoliczności tego rodzaju, iż mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. instytucja iudex suspectus ma miejsce, gdy brak jest możliwości obiektywnego przekonania przeciętnej rozsądnej osoby, że okoliczności te nie będą rzutowały na bezstronne osądzenie sprawy.

Z uzasadnienia:

„Obrońca M. Ż. podniósł natomiast jedynie zarzut rażącego naruszenia art. 41 k.p.k. i art. 42 k.p.k. przez brak właściwej reakcji na wypowiedzanie się publicznie ławnika przed zapadnięciem pierwszoinstancyjnego wyroku o symulowaniu przez skazanego choroby umysłowej i o treści rozstrzygnięcia. Tenże obrońca zażądał uchylecia wyroków sądów obu instancji i przekazania sprawy sądowi a quo do ponownego rozpoznania.

W pierwszej kolejności wypadało odnieść się do podniesionego w obu kasacjach zarzutu niewyłączenia się jednego z ławników od udziału w sprawie, mimo wystąpienia – zdaniem skarżących – okoliczności, o której mowa w art. 41 § 1 k.p.k.

Przypomnieć trzeba, że podstawą wyłączenia sędziego w trybie przewidzianym w wymienionym przepisie jest istnienie okoliczności tego rodzaju, iż mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Choć na gruncie art. 41 k.p.k. dopuszczalna jest wykład-

nia rozszerzająca (wynika to z gwarancyjnego charakteru tej regulacji), to jednak chodzi tu o uprawdopodobnienie wystąpienia takich okoliczności, które obiektywnie czynią zasadnym pojawienie się wątpliwości co do bezstronności sędziego. Można powiedzieć, że instytucja iudex suspectus ma miejsce, gdy brak jest możliwości obiektywnego przekonania przeciętnie rozsądnej osoby, że okoliczności te nie będą rzutowały na bezstronne osądzenie sprawy.

Niewątpliwie jedną z okoliczności powodujących wyłączenie sędziego na wniosek będzie uzewewnętrznienie przez niego swojego poglądu na sprawę przed wydaniem orzeczenia i to zarówno w wypowiedzi na sali sądowej, jak i poza salą. Rzecz jasna, muszą to być wypowiedzi świadczące o realnym niebezpieczeństwie rozpoznania sprawy przez stronnictwo nastawionego sędziego.

Abstrahując od obecnego w judykaturze zapatrywania prawnego, że jeżeli w toku postępowania przed sądem pierwszej lub drugiej instancji nie doszło do wydania orzeczenia w trybie art. 42 § 4 k.p.k., to w kasacji nie można skutecznie sformułować zarzutu naruszenia art. 41 § 1 k.p.k. (zob. postanowienie SN z 6 marca 2008 r., III KK 421/07, OSNKW 2008, z. 6, poz. 51), trzeba dobitnie stwierdzić, że uwzględnieniu zarzutu podniesionego w obu kasacjach stały na przeszkodzie prawidłowo dokonane przez Sąd Apelacyjny w B. ustalenia. Sąd ten doszedł do słusznego przekonania, że poddana przez skarżących krytyce wypowiedź ławnika L. Z., który brał udział w wydaniu pierwszoinstancyjnego wyroku, była wyrazem jedynie chęci zademonstrowania swojego znaczenia, pochwalenia się swoją rolą i pozycją, a nie świadectwem jego uprzedzeń do B. W. i M. Ż. Trafnie sąd ad quem zwrócił uwagę, że nikt z uprawnionych nie wystąpił w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji z wnioskiem o wyłączenie członka składu orzekającego w trybie określonym w art. 41 § 2 k.p.k., mimo że B. W. dowiedział się o niefortunnej wypowiedzi ławnika już w czerwcu 2007 r., czyli dwa miesiące przed zapadnięciem wyroku. Można więc śmiało powiedzieć, że osoby dysponujące wiedzą o nieroztropnym zachowaniu ławnika nie uważały, że jest on im nieprzychylny i że tym samym zaistniały uzasadnione wątpliwości w kwestii jego bezstronności. Pretensje skazanych w tym zakresie zgłoszone na etapie postępowania apelacyjnego i kasacyjnego miały więc charakter czysto instrumentalny.

Akceptując ustalenia sądu odwoławczego w tym przedmiocie i wysnute z nich wnioski o braku podstaw do uznania, że w sprawie wystąpiła sytuacja określona w art. 41 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy ocenił zredagowane w obu skargach kasacyjnych zarzuty rażącego naruszenia art. 41 i 42 k.p.k., a również art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 EKPC, za chybione.”

1.2.4. Sprzeniewierzenie a przeniesienie własności

przepisy: art. 284 § 2 k.k.

hasła: Przywłaszczenie (Zob. Przesłębstwa przeciwko mieniu – przywłaszczenie); Przesłębstwa przeciwko mieniu – przywłaszczenie (Zob. Przywłaszczenie)

Postanowienie z dnia 17 września 2008 r., III KK 131/08

Teza:

Nie stanowi przedmiotu sprzeniewierzenia rzecz ruchoma, która została powierzona sprawcy w sytuacji, gdy treść umowy stanowiącej podstawę przekazania rzeczy wskazuje na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę.

Z uzasadnienia:

„Kasacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jest oczywiście bezzasadna, albowiem zarzuty kasacyjne są jednoznacznie nietrafne. Zarzut dotyczący obrazy prawa materialnego w postaci art. 284 § 2 k.k. sprowadza się do kwestionowania wykładni tego przepisu dokonanej przez sąd odwoławczy. Nie ulega jednak wątpliwości, że przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z art.

284 § 2 k.k. może być tylko cudza rzecz ruchoma. Sprawcy bowiem musi towarzyszyć związany z zamiarem *res sibi habendi* cel pozbawienia osoby powierzającej jej własności, a więc rzecz powierzona musi być dla sprawcy „cudza”. Z niekwestionowanych ustaleń faktycznych wynika, że pokrzywdzony w związku z zawarciem z oskarżonymi umowy wykonania podestu ruchomego słupowego, zobowiązał się jednocześnie do dokonania przedpłaty 32 % wartości brutto zamówienia. W świetle postanowień tej umowy wpłacona przez pokrzywdzonego kwota pieniężna tytułem przedpłaty, nie była powierzona oskarżonym z obowiązkiem zwrotu, lecz doszło do przeniesienia własności poszczególnych sum pieniężnych z chwilą przeniesienia posiadania rzeczy (art. 155 § 2 k.c.). Była to bowiem forma uiszczenia części wynagrodzenia określonego umową, co wyklucza możliwość przywłaszczenia cudzej rzeczy ruchomej. Reasumując trzeba stwierdzić, że nie stanowi przedmiotu sprzeniewierzenia rzecz ruchoma, która została powierzona sprawcy w sytuacji, gdy treść umowy stanowiącej podstawę przekazania rzeczy wskazuje na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę (por. postanowienie SN z dnia 28 września 2005 r., V KK 9/05, Lex 164266).”

1.2.5. Współsprawstwo w przestępstwie znieważenia funkcjonariusza publicznego

przepisy: art. 226 k.k.

hasła: Przemówienia przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – czynna napaść i znieważenie funkcjonariusza publicznego

Postanowienie z dnia 17 września 2008 r., III KK 274/08

Teza:

Przypisanie (...) przestępstwa w formie zjawiskowej współsprawstwa, co oznacza odpowiedzialność karną za wspólne działanie, choćby sprawca sam nie wypełnił znamion przypisanego czynu, jeżeli tylko działanie innych akceptował i w nim uczestniczył. Tak było w przypadku oskarżonego, bo jak wynika z zeznań świadków (...) brał on aktywny udział w ataku na funkcjonariuszy policji oraz (...) wszyscy oskarżeni używali wówczas słów obelżywych. Przy takich ustaleniach nie ma więc znaczenia jakie konkretnie słowa wypowiedział oskarżony pod adresem funkcjonariuszy policji, skoro aktywnie uczestniczył w ich znieważaniu wspólnie z innymi oskarżonymi.

1.2.6. Problem dopuszczalności kasacji wniesionej w oparciu o inne niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k. powody

przepisy: art. 523 § 1 k.p.k.

hasła: Podstawy środków odwoławczych

Postanowienie z dnia 21 października 2008 r., III KK 303/08

Teza:

Oparcie kasacji na innych niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k. powodach, to także oparcie jej na powodach, których powoływanie się przepis ten wyraźnie zakazuje. Zakaz taki wynika m.in. ze stwierdzenia zawartego w końcowym fragmencie § 1 art. 523 k.p.k. odnośnie do powoływania się wyłącznie na niewspółmierność kary. Podanie wówczas innego jakoby naruszonego przepisu prawa, bez próby wykazania w treści skargi uchybienia, które spowodowało jego naruszenie rzutużąc też wyraźnie na kwestię niewspółmierności kary, jest działaniem pozornym, które nie może czynić takiej kasacji dopuszczalną.

Z uzasadnienia:

„W kasacji obrońcy skazanego wskazano, że „ w oparciu o art. 519 i 523 § 1 k.p.k.” jest ona wnoszona „w części orzeczenia o karze”, a następnie, że o oparciu „także o art. 440 k.p.k.” zarzuca się „rażącą surowość i niesprawiedliwość”, wynikającą zdaniem obrony „z poddania się sądu wrażeń wywołanemu przez media i naciskowi mediów w kierunku skazania oskarżonego z wyjątkową surowością”. Zarządzeniem z dnia 12 sierpnia 2008 r. kasacja ta została przyjęta w sądzie odwoławczym i przekazana Sądowi Najwyższemu. Prokurator Prokuratury Okręgowej w W. w ramach odpowiedzi na tę skargę podniósł, że została zredagowana wbrew ograniczeniu wskazanemu w art. 523 § 1 k.p.k., jako że dotyczy wyłącznie niewspółmierności kary wnosząc o pozostawienie jej w związku z tym bez rozpoznania.

Rozpoznając kwestię dopuszczalności tej kasacji, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 523 § 1 in fine k.p.k. „kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary”. Użycie w przywołanym przepisie wyrazu „wyłącznie” wskazuje, że zarzut rażącej niewspółmierności kary może być wprowadzany w kasacji, ale jedynie wtedy, gdy skarżący wskazuje i wykazuje, że wynika on z rażącego naruszenia innych przepisów prawa materialnego lub procesowego. W niniejszej kasacji wskazano wprawdzie jako naruszony art. 440 k.p.k., jednak ani treść owego zarzutu, ani uzasadnienie kasacji nie wskazują, w jaki to niby sposób przez obrazę tego przepisu doszło do niewspółmierności kary, skoro wyrok sądu pierwszej instancji był w zakresie skazania oskarżonego skarżony przez obrońcę w całości i to także z zarzutem niewspółmierności kary, a art. 440 k.p.k. dotyczy orzekania sądu odwoławczego poza granicami środka odwoławczego i podniesionych w nim zarzutów, a nie w ramach owych granic i zarzutów. Autor kasacji zatem, pod pozorem obrazy prawa procesowego w postaci rzekomego naruszenia art. 440 k.p.k., którego nie starał się nawet wykazać w treści skargi i które w sprawie tej w ogóle nie mogło nastąpić, podniósł realnie jedynie kwestię niewspółmierności kary, będącą tu wyłącznym zarzutem kasacyjnym, a tego zakazuje art. 523 § 1 in fine k.p.k.

Stosownie do art. 530 § 2 k.p.k., jeżeli kasację oparto na innych powodach niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k., to należy odmówić jej przyjęcia, a zgodnie z art. 531 § 1, jeżeli przyjęto ją wbrew wymogom art. 530 § 2 k.p.k., Sąd Najwyższy pozostawia ją bez rozpoznania, czyniąc to na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że w tej ostatniej kwestii prezes Sądu Najwyższego zarządzi inaczej. Jest to bowiem wówczas kasacja niedopuszczalna, nie może zatem być rozpoznawana. Oparcie kasacji na innych niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k. powodach, to także oparcie jej na powodach, których powoływanie się przepis ten wyraźnie zakazuje. Zakaz taki wynika m.in. ze stwierdzenia zawartego w końcowym fragmencie § 1 art. 523 k.p.k. odnośnie do powoływania się wyłącznie na niewspółmierność kary. Podanie wówczas innego jakoby naruszonego przepisu prawa, bez próby wykazania w treści skargi uchybienia, które spowodowało jego naruszenie rzutując też wyraźnie na kwestię niewspółmierności kary, jest działaniem pozornym, które nie może czynić takiej kasacji dopuszczalną. Pozostaje ona wówczas skargą opartą wyłącznie na zarzucie niewspółmierności kary, a jako taka jest niedopuszczalna. Z uwagi na to, że tak właśnie stało się w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy pozostawił wniesioną kasację bez rozpoznania, czyniąc to na posiedzeniu bez udziału stron, gdyż inna decyzja w kwestii tego posiedzenia nie zapadła. W związku z powyższym, na podstawie art. 636 § 1 w zw. z art. 518 k.p.k. obciążono skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.”

1.2.7. Znamiona przestępstwa rozboju – użycie przemocy

przepisy: art. 280 § 1 k.k.

hasła: Przestępstwa przeciwko mieniu – rozbój (Zob. Rozbój), Rozbój (Zob. Przestępstwa przeciwko mieniu – rozbój),

Postanowienie z dnia 24 września 2008 r., III KK 401/07

Teza:

Zachowanie skazanego D. Ł., który użył wobec pokrzywdzonej przemocy polegającej na przytrzymaniu jej rąk i jednocześnie zabrał na jej szkodę rzeczy ruchome o wartości 16 złotych, wyczerpało znamiona przestępstwa rozboju.

Z uzasadnienia:

„Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Otóż, rozpoznając przedmiotową kasację Sąd Najwyższy na rozprawie w dniu 21 lutego 2008 r. stwierdził, że w sprawie wystąpiło zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, które wiąże się z udzieleniem odpowiedzi na pytanie „czy zakresy znaczeniowe pojęć <przemoc> użytego w art. 280 § 1 k.k. oraz <gwałt na osobie> użytego w art. 130 § 3 k.w. są tożsame”. Tak też sformułowane zagadnienie Sąd Najwyższy postanowił przedstawić powiększonemu składowi tego Sądu.

W uchwale z dnia 30 czerwca 2008 r., I KZP 10/08, Sąd Najwyższy, w powiększonym składzie, rozstrzygając wspomniane zagadnienie prawne stwierdził, że „zakresy znaczeniowe zwrotów <przemoc wobec osoby>, użytego w art. 280 § 1 k.k. i <gwałtu na osobie>, użytego w art. 130 § 3 k.w. – są tożsame”.

W świetle powyższej uchwały kasacja obrońcy nie mogła zostać uwzględniona. Podniesiony w niej zarzut zasadzał się bowiem na nadaniu różnych znaczeń pojęciom „przemocy wobec osoby”, użytego w art. 280 § 1 k.k. i „gwałtu na osobie”, użytego w art. 130 § 3 k.w., który to pogląd wyrażono w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2007 r., I KZP 39/06 (OSNKW 2007, z. 4, poz. 30). Zgodnie z tym stanowiskiem „pojęcie <gwałt na osobie>, zawarte w art. 130 § 3 k.w., oznacza kwalifikowaną postać przemocy wobec osoby, charakteryzującą się użyciem siły fizycznej o natężeniu stwarzającym niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia”. W rezultacie, zachowania polegające na kradzieży rzeczy ruchomej przy użyciu przemocy ulegałyby „przepełnieniu”. Gdyby bowiem wartość skradzionej rzeczy ruchomej nie przekroczyła 250 złotych i zarazem intensywność użytej „przemocy” nie osiągnęła poziomu „gwałtu”, czyli nie stwarzała niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia osoby, to sprawca wyczerpałby jedynie znamiona wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. Przy takim rozumieniu przytoczonych pojęć zachowanie skazanego D. Ł., które polegało na „przytrzymaniu pokrzywdzonej za ręce” i zabraniu na jej szkodę rzeczy ruchomych o wartości 16 złotych należałoby zakwalifikować z tego ostatniego przepisu i kasacja byłaby rzecz jasna zasadna.

W cytowanej uchwale z dnia 30 czerwca 2008 r. Sąd Najwyższy zajął jednak odmienne stanowisko od tego, które wyrażono w uchwale z dnia 21 marca 2007 r. Uznał bowiem, że zakresy znaczeniowe wymienionych już wyżej pojęć, użytych w art. 280 § 1 k.k. i art. 130 § 3 k.w., są tożsame. W konsekwencji, kradzież rzeczy ruchomej przy użyciu przemocy stanowi przestępstwo rozboju również wówczas, gdy wartość skradzionej rzeczy ruchomej nie przekracza 250 złotych, a użyta przemoc nie osiągnęła intensywności, która stwarzałaby zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby.

Podkreślić należy, że zgodnie z art. 441 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. uchwała z dnia 30 czerwca 2008 r. jest wiążąca dla Sądu Najwyższego rozpoznającego kasację w niniejszej sprawie.

Tak więc zachowanie skazanego D. Ł., który użył wobec pokrzywdzonej przemocy polegającej na przytrzymaniu jej rąk i jednocześnie zabrał na jej szkodę rzeczy ruchome o wartości 16 złotych wyczerpało znamiona przestępstwa rozboju. Dlatego też podniesiony w kasacji zarzut obrazy art. 280 § 1 k.k. oraz art. 119 § 1 k.w. w zw. z art. 130 § 3 k.w. okazał się nietrafny.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.8. Prawo do milczenia; Przepiępstwo składania fałszywych zeznań a prawo do obrony

przepisy: art. 233 § 1 k.k., art. 6 k.p.k., art. 74 § 1 k.p.k., art. 175 § 1 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

hasła: Prawo do obrony; Wyłączenie odpowiedzialności; Fałszywe zeznania (Zob. Przepiępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – fałszywe zeznania); Przepiępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – fałszywe zeznania (Zob. Fałszywe zeznania)

Postanowienie z dnia 22 września 2008 r., IV KK 241/08

Teza:

- 1. Nie popełnia przepiępstwa składania fałszywych zeznań (art. 233 § 1 k.k.), kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.)*
- 2. Realizacja przysługującego oskarżonemu prawa do obrony, gwarantowanego przez Konstytucję RP, wiążące Polskę konwencje międzynarodowe, jak również liczne przepisy kodeksu postępowania karnego, w tym art. 6, art. 74 § 1 i art. 175 § 1 k.p.k., z którego korzysta w całym postępowaniu karnym, nie pozwala na uznanie za przepiępstwo działania w granicach tego prawa. Granice te muszą obejmować przy tym całokształt wyjaśnień i zeznań składanych przez oskarżonego w toku prowadzonego w jego sprawie postępowania karnego, nie wyłączając także wstępnej fazy, w której był on jeszcze przesłuchiwany w charakterze świadka.*
- 3. Z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. Zawarte w tym ostatnim przepisie sformułowanie: „ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przepiępstwa” odnosić należy nie tylko do okoliczności wyłączających bezprawność czynu wskazanych wprost w ustawie karnej materialnej tj. obrony koniecznej (art. 25 k.k.), stanu wyższej konieczności (art. 26 § 1 k.k.), dozwolonego ryzyka (art. 27 k.k.), działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz prawdziwości zarzutu (art. 213 k.k.) czy działania na rozkaz (art. 318 k.k.), lecz także do tych okoliczności wyłączających bezprawność czynu, których podstawą są inne konkretne normy prawne, jak choćby kontratypu tzw. samopomocy legalnej (art. 432 § 1, art. 343 § 2 i inne k.c.), działania w ramach swoich praw i obowiązków, czynności leczniczych czy przerwania ciąży. Tak więc działanie oskarżonego w ramach przysługującego mu prawa do obrony i wynikających z niego prawa do milczenia (art. 175 k.p.k.) oraz wolności od samooskarżania (art. 74 § 1 k.p.k.), stanowiąc ustawowy kontratyp wyłączający przepiępność czynu z art. 233 § 1 k.k., mający swą podstawę we wskazanych wyżej przepisach ustawy karnej procesowej, skutkuje powstaniem negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. a nie z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.*

Z uzasadnienia:

„Wyrokiem z dnia 21 maja 2007 r. Sąd Rejonowy w C., sygn. akt III K 24/05, uznał oskarżonego K. H. za winnego tego, że:

- 1) w dniu 5 lutego 2004 r. w C., składając zeznania w Sądzie Rejonowym w C. VIII Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt VIII GC 424/02 i będąc pouczony o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznał nieprawdę twierdząc, że nie otrzymał kwoty 15000 złotych od H. W. w hotelu „P.”, tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę w wysokości 6 miesięcy pozbawienia wolności;*
- 2) w dniu 6 kwietnia 2004 r. w C. w II Komisariacie Policji, składając zeznania w postępowaniu karnym o sygn. akt 2 Ds. 912/04, nadzorowanym przez Prokuraturę Rejonową dla Miasta C., będąc pouczony o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznał*

nieprawdę twierdząc, że nie otrzymał kwoty 15000 złotych od H. W. w hotelu „P.”, tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

- 3) *Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 k.k. Sąd Rejonowy w C. wyżej wymienione kary połączył i wymierzył karę łączną w wysokości roku pozbawienia wolności warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres dwóch lat próby.*

Nadto Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonego 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość każdej stawki na kwotę 25 złotych.

Powyższy wyrok zaskarżył obrońca skazanego, podnosząc w apelacji zarzut obrazy przepisów postępowania, mogącej mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. oraz zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu w akcie oskarżenia czynów.

Wyrokiem z dnia 22 października 2007 r., VII Ka 1084/07 Sąd Okręgowy w C. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w C. w ten sposób, że uchylił orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności i uniewinnił oskarżonego K. H. od popełnienia czynu przypisanego mu w pkt. I zaskarżonego wyroku oraz obniżył wymiar kary grzywny do 50 stawek dziennych ustalając wysokość stawki dziennej na 25 złotych.

Nadto Sąd Okręgowy w C. ustalił, że orzeczenie o warunkowym zawieszeniu kary pozbawienia wolności, zamieszczone w pkt. IV zaskarżonego wyroku, odnosi się do kary 6 miesięcy pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy.

Od wyroku Sądu Okręgowego w C. kasację wniósł obrońca skazanego K. H., zarzucając zaskarżonemu wyrokowi uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. polegające na nieuwzględnieniu przez Sąd Odwoławczy tego, że w sprawie zachodziła jedna z okoliczności wyłączająca postępowanie, określona w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., a mianowicie okoliczność, iż nie stanowi przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. takie działanie oskarżonego, kiedy składa umyślnie nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony, gwarantowanych w art. 6 k.p.k., a także uprawnieniami przewidzianymi w art. 74 § 1 k.p.k. i w art. 175 § 1 k.p.k., dającymi oskarżonemu prawo do odmowy odpowiedzi na poszczególne pytania lub odmowy składania wyjaśnień, do milczenia w procesie oraz do odmowy dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

Stawiając powyższy zarzut obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie oskarżonego wobec oczywiście niesłusznego jego skazania.

W tym stanie sprawy Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przystępując do rozważenia zarzutu postawionego w kasacji obrońcy skazanego K. H., już na wstępie stwierdzić należy, na co trafnie zwraca uwagę sam autor kasacji, że do okoliczności wyłączających bezprawność, a co za tym idzie przestępczość czynu z art. 233 § 1 k.k., zaliczyć należy działanie w szeroko pojętych granicach prawa do obrony tj. w granicach ustawowych kompetencji. Z ukształtowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika bowiem, że nie popełnia przestępstwa składania fałszywych zeznań (art. 233 § 1 k.k.), kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.) (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., I KZP 26/07, OSNKW 2007/10/7 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1991 r., I KZP 12/91, WPP 1992, Nr 3-4, s. 73 – 78). Nie ulega wszak wątpliwości, że działanie polegające na składaniu umyślnie nieprawdziwych zeznań dotyczących okoliczności mających znaczenie dla realizacji prawa oskarżonego do obrony nie może być uznane za przestępstwo, chociażby formalnie wypełniało znamiona czynu zabronionego. Wynika to wprost z zasady niesprzeczności porządku prawnego. Nie może być bowiem czynem karalnym takie zachowanie się jednostki, do którego jest ona uprawniona. Jest to oczywista konsekwencja działania w ramach prawa lub obowiązku.

Realizacja przysługującego oskarżonemu prawa do obrony, gwarantowanego przez Konstytucję RP, wiążące Polskę konwencje międzynarodowe, jak również liczne przepisy kodeksu postępowania karnego, w tym art. 6, art. 74 § 1 i art. 175 § 1 k.p.k., z którego korzysta w całym postępowaniu karnym, nie pozwala na uznanie za przestępstwo działania w granicach tego prawa. Granice te muszą obejmować przy tym całokształt wyjaśnień i zeznań składanych przez oskarżonego w toku prowadzonego w jego sprawie postępowania karnego, nie wyłączając także wstępnej fazy, w której był on jeszcze przesłuchiwany w charakterze świadka.

Wbrew twierdzeniom skarżącego nie można natomiast uznać, że działanie oskarżonego w granicach przysługującego mu prawa do obrony, tj. działanie polegające na składaniu umyślnie nieprawdziwych zeznań dotyczących okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony, stanowiące pozakodeksowy kontratyp wyłączający przestępność czynu z art. 233 § 1 k.k. skutkuje powstaniem negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Okoliczność ta może być bowiem rozpatrywana jedynie w aspekcie zaistnienia przeszkody procesowej z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. Zawarte w tym ostatnim przepisie sformułowanie: „ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa” odnosić należy nie tylko do okoliczności wyłączających bezprawność czynu wskazanych wprost w ustawie karnej materialnej tj. obrony koniecznej (art. 25 k.k.), stanu wyższej konieczności (art. 26 § 1 k.k.), dozwolonego ryzyka (art. 27 k.k.), działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz prawdziwości zarzutu (art. 213 k.k.) czy działania na rozkaz (art. 318 k.k.), lecz także do tych okoliczności wyłączających bezprawność czynu, których podstawą są inne konkretne normy prawne, jak choćby kontratypu tzw. samopomocy legalnej (art. 432 § 1, art. 343 § 2 i inne k.c.), działania w ramach swoich praw i obowiązków, czynności leczniczych czy przerwania ciąży. Tak więc działanie oskarżonego w ramach przysługującego mu prawa do obrony i wynikających z niego prawa do milczenia (art. 175 k.p.k.) oraz wolności od samooskarżania (art. 74 § 1 k.p.k.), stanowiąc ustawowy kontratyp wyłączający przestępność czynu z art. 233 § 1 k.k., mający swą podstawę we wskazanych wyżej przepisach ustawy karnej procesowej, skutkuje powstaniem negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. a nie z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. W konsekwencji nie można uznać, że w niniejszej sprawie zaistniała bezwzględna podstawa odwoławcza, określona w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.9. Lojalność wobec strony procesu

przepisy: art. 419 § 2 k.p.k., art. 422 § 2 k.p.k., art. 457 § 2 k.p.k., art. 524 § 1 k.p.k.

hasła: Doręczenia

Postanowienie z dnia 21 października 2008 r., IV KZ 65/08

Teza:

(Chociaż skazany) był (...) na rozprawie apelacyjnej reprezentowany przez obrońcę z wyboru (...) niemniej jednak sąd doręczył mu odpis wyroku wraz z – nieznaną co do swej treści „informacją”. Nie ulega wątpliwości, że to działanie procesowe sądu nie było usprawiedliwione treścią art. 419 § 2 k.p.k. oraz art. 422 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k. i art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k., a termin do złożenia przez skazanego wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem (nie zaś: „sporządzenie i doręczenie odpisu wyroku”, jak to określono w zaskarżonym zarządzeniu) biegł od daty jego ogłoszenia. Nawet bowiem błędne (o ile w ogóle zaistniało) pouczenie o terminie złożenia przewidzianego w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k. wniosku, nie weryfikuje zasad obliczenia tego terminu.

Względy zachowania lojalności wobec strony nakazują w tym miejscu, zauważyć, że w opisanych realiach sprawy nie można obecnie wykluczyć, że to przekroczenie przez skazanego terminu było rzeczywiście następstwem wprowadzenia go w błąd przez doręczenie mu odpisu wyroku wraz z (nieznaną wszak co do swojej treści) informacją.

Z uzasadnienia:

„Oceniając zasadność tego zażalenia Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne, o ile kwestionuje słuszność zaskarżonego zarządzenia. Nie ulega wątpliwości że pismo, trafnie uznane za wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, zostało przez skazanego wniesione po upływie terminu przewidzianego ustawą dla dokonania tej czynności (art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k., art. 457 § 2 k.p.k. w zw. z art. 421 § 1 k.p.k.). Stąd też odmowa przyjęcia wniosku była wówczas (przy tego rodzaju ustaleniach) zasadna i miała umocowanie w tych to przepisach ustawy procesowej. Jednakże zaskarżone zarządzenie może utracić procesowe znaczenie w sytuacji, gdy termin do złożenia tego wniosku zostanie przywrócony. Sama jednak możliwość takiego rozstrzygnięcia nie może podważać zasadności – w chwili wydania – tego orzeczenia i tym samym czynić wniosek skarżącego o jego uchylenie słusznym.

Odnosząc się do przedstawionej przez niego argumentacji już na wstępie nie sposób nie zauważyć, że fakt nieobecności, pozbawionego wówczas wolności, skazanego na ogłoszeniu wyroku sądu odwoławczego, nie miał znaczenia dla rozpoczęcia biegu siedmiodniowego terminu do wniesienia wniosku o doręczenie mu tego wyroku z uzasadnieniem, jako że w tym czasie miał on obrońcę z wyboru, który to w rozprawie apelacyjnej uczestniczył. Zgodnie więc z treścią art. 419 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy nie miał obowiązku doręczać skazanemu odpisu wyroku (co w istocie uczynił). Taki bowiem obowiązek sądu – w tego typu sytuacjach – aktualizuje się tylko wówczas, gdy skazany nie posiada obrońcy. Przy czym to ostatnie ma miejsce tak wówczas, gdy skazany pozbawiony wolności nie miał rzeczywiście (fizycznie) obrońcy, ja i wtedy, gdy w dotychczasowym postępowaniu był reprezentowany przez obrońcę z urzędu. Ugruntowany jest bowiem tak w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie pogląd, że oskarżonego który do chwili prawomocnego zakończenia postępowania miał obrońcę z urzędu, należy w tzw. postępowaniu okołokasacyjnym traktować tak, jakby w ogóle nie miał obrońcy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 1997 r., V KZ 99/96, OSNKW 1997, nr 4, poz. 32; wyrok Sądu Najwyższego z 7 maja 1997 r., IV KKN 106/96, OSNKW 1997 nr 7-8, poz. 68; postanowienie Sądu Najwyższego z: 28 marca 2003 r., III KZ 71/02, OSNKW 2003, nr 5-6, poz. 58; 18 stycznia 2008 r., III KZ 132/07, Lex nr 3595878, a także: T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz 2005, s. 1230; P. Hofmański, E. Sądziak, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego, Tom III, 2004, s. 146; S. Zabłocki w: Komentarz do Kodeksu postępowania karnego pod redakcją Z. Gostyńskiego, tom III, 2004, s. 519).

Ta sytuacja nie dotyczy jednak skazanego M. K., bowiem ten był przecież na rozprawie apelacyjnej reprezentowany przez obrońcę z wyboru. Niemniej jednak sąd doręczył mu odpis wyroku wraz z – nieznaną co do swej treści „informacją”. Nie ulega wątpliwości, że to działanie procesowe sądu nie było usprawiedliwione treścią art. 419 § 2 k.p.k. oraz art. 422 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k. i art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k., a termin do złożenia przez skazanego wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem (nie zaś: „sporządzenie i doręczenie odpisu wyroku”, jak to określono w zaskarżonym zarządzeniu) biegł od daty jego ogłoszenia. Nawet bowiem błędne (o ile w ogóle zaistniało) pouczenie o terminie złożenia przewidzianego w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k. wniosku, nie weryfikuje zasad obliczenia tego terminu. Stąd też – obiektywnie oceniając – wniosek skazanego został złożony po upływie terminu zawitego. W tej sytuacji słusznie – stosownie do dyspozycji art. 422 § 3 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. i art. 518 k.p.k. – odmówiono jego przyjęcia jako dotkniętemu takim uchybieniem.

Jednakże względy zachowania lojalności wobec strony nakazują w tym miejscu, zauważyć, że w opisanych realiach sprawy nie można obecnie wykluczyć, że to przekroczenie przez skazanego

terminu było rzeczywiście następstwem wprowadzenia go w błąd przez doręczenie mu odpisu wyroku wraz z (nieznaną wszak co do swojej treści) informacją. Na tę właśnie okoliczność powołuje się skazany wnosząc w zażaleniu o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej.

Nie sposób równocześnie przy tym nie dostrzec i tego, że zgodnie z określoną w art. 16 § 1k.p.k. zasadą, mylne pouczenie nie może wywołać ujemnych skutków procesowych dla skazanego, przy czym tożsame skutki procesowe wywołuje też pouczenie niekompletne, niepełne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z: 9 grudnia 1977 r., II Kz 238/77, OSNKW 1978, z. 1, poz. 14, 8 września 2005 r., V KZ 36/05, OSNKW 2005 z. 1, poz. 1642).

O ile więc w wysłanej skazanemu – przy doręczaniu odpisu wyroku – informacji prawidłowo wskazano początek biegu terminu, to nie sposób uznać, by sam ten fakt, „zbędnego” ustawowo doręczenia, mógł rzeczywiście wzbudzić u niego uzasadnione przekonanie, że termin do złożenia wniosku biegnie dopiero od tej daty, i w ten sposób być przyczyną niedochowania przez niego tego terminu.

Istotny dla dokonywania w tym względzie rozstrzygających konstatacji wydaje się też stwierdzony fakt doręczenia skazanemu owej przesyłki w ostatnim dniu ustawowego terminu.

Nie ulega wątpliwości, że właściwym do rozpoznania wniosku skazanego o przywrócenie terminu jest Sąd Okręgowy (art. 126 § 2 k.p.k.), który to rozważy jego zasadność, mając przy tym na względzie wszystkie te przedstawione okoliczności.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.10. Moment wygaśnięcia umocowania obrońcy do zastępowania skazanego w postępowaniu kasacyjnym

przepisy: art. 84 § 3 k.p.k.

hasła: obrońca

Postanowienie z dnia 21 października 2008 r., IV KZ 68/08

Teza:

W sytuacji gdy obrońca wyznaczony do dokonania czynności procesowych przewidzianych w art. 84 § 3 k.p.k. poinformował sąd, że nie znajduje podstaw do wniesienia kasacji, a zatem w całości wypełnił nałożony obowiązek, wygasa jego umocowanie do zastępowania skazanego w postępowaniu kasacyjnym.

Z uzasadnienia:

„Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżone postanowienie należało uchylić.

Sąd Okręgowy w B. zaskarżonym postanowieniem odmówił skazanemu przywrócenia terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji. Tymczasem należy wskazać, że termin do uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego określony w art. 120 § 1 k.p.k. nie jest terminem zawitym (gdyż nie jest to termin do wniesienia środka zaskarżenia, ani też ustawa za taki termin go nie uznaje – art. 122 § 2 k.p.k.), zaś zgodnie z treścią art. 126 § 1 k.p.k. przywróceniu podlegają jedynie terminy zawite. Zatem 7-dniowy termin zakreślony skazanemu Ł. do uzupełnienia braków formalnych sporządzonej przez niego kasacji był terminem stanowczym i nie mógł być przywrócony, bez względu na to, czy uchybienie terminowi było przez skazanego zawinione czy też nie. Z uwagi na powyższe wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych pisma wniesiony przez obrońcę nie mógł zostać rozpoznany, co w konsekwencji oznacza konieczność uchylenia postanowienia o odmowie przywrócenia terminu. Wskazać jednak trzeba, że wniosek adw. Z. o

przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji w istocie stanowił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji i jako taki powinien być rozpoznany, dlatego sprawę należało przekazać Prezesowi Sądu Okręgowego w B. w celu podjęcia czynności związanych z wniesioną przez obrońcę skazanego kasacją oraz wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia.

Dokonując tych czynności Prezes Sądu Okręgowego powinien w pierwszej kolejności rozważyć, czy adwokat Z. ma nadal legitymację do dokonywania czynności w imieniu skazanego w postępowaniu kasacyjnym. Zwrócić bowiem należy uwagę na to, że adwokat ten, wyznaczony na podstawie art. 84 § 3 k.p.k. do czynności w toku postępowania okołokasacyjnego, miał jedynie obowiązek rozważyć zasadność i celowość wniesienia kasacji, ewentualnie jej sporządzenie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd – jak się wydaje trafny – że w sytuacji gdy obrońca wyznaczony do dokonania czynności procesowych przewidzianych w art. 84 § 3 k.p.k. poinformował sąd, że nie znajduje podstaw do wniesienia kasacji, a zatem w całości wypełnił nałożony obowiązek, wygasa jego umocowanie do zastępowania skazanego w postępowaniu kasacyjnym (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2003 r., II KZ 11/02, LEX 53067; z dnia 3 lutego 2004 r., V KZ 3/04, OSNKW 2004, z. 4, poz. 41). Wskazać jednak trzeba na odmienny pogląd wyrażony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r. IV KZ 62/04, OSNwSK 2005, z. 1, poz. 85, że poinformowanie sądu o niestwierdzeniu podstaw do wniesienia kasacji w trybie art. 84 § 3 k.p.k. nie pozbawia obrońcy legitymacji do wykonania czynności procesowej, do której został ustanowiony.

Ponadto, podnieść trzeba, że Sąd Okręgowy, wzywając skazanego Ł. do uzupełnienia braków formalnych sporządzonej przez niego osobiście kasacji (wniesionej do Sądu Okręgowego przez skazanego jeszcze przed złożeniem przez adw. Z. oświadczenia o niestwierdzeniu podstaw do wniesienia kasacji), nie poinformował skazanego ani o opinii adwokata Z., ani o skutkach procesowych jakie wywołało złożenie przez obrońcę wyznaczonego z urzędu stanowiska o niestwierdzeniu przez niego podstaw do wniesienia kasacji. Skutkiem niedopełnienia tego obowiązku, było zwrócenie się skazanego do adwokata Z. jako do obrońcy z urzędu o uzupełnienie braków formalnych sporządzonej przez siebie kasacji. Skazany o stanowisku obrońcy z urzędu o niestwierdzeniu podstaw do wniesienia kasacji został przez Sąd Okręgowy poinformowany dopiero pismem z dnia 9 lipca 2008 r., doręczonym skazanemu w dniu 17 lipca 2008 r. Tym samym pismem skazanemu udzielono informacji o złożeniu przez obrońcę kasacji wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do usunięcia braków formalnych kasacji.

Zatem z uwagi na upływ przysługującego skazanemu Ł. terminu do wniesienia przez niego kasacji, koniecznym jest również niezwłoczne rozpoznanie wniosków skazanego zawartych w piśmie z dnia 18 lipca 2008 r. (k. 785), czyli wniosku o przywrócenie terminu do złożenia kasacji oraz wniosku o ustanowienie kolejnego obrońcy z urzędu. Przy rozpoznawaniu wniosku o przywrócenie skazanemu terminu do wniesienia kasacji, sąd powinien mieć na uwadze to, że skazany (jak już zostało wskazane) nie był poinformowany wyraźnie o zakończonej roli procesowej wyznaczonego mu obrońcy z urzędu i, w terminie mu wyznaczonym 7 dni, już w dniu 29 maja 2008 r. podjął starania, by uczynić zadość wezwaniu do usunięcia braków formalnych wniesionej osobiście kasacji, zwracając się do wyznaczonego adwokata w błędnym (choć jak się wydaje usprawiedliwionym brakiem stosownych pouczeń) przekonaniu, że on jest nadal uprawniony do działania jako jego obrońca w postępowaniu kasacyjnym.

Przy rozpoznawaniu zaś wniosku o wyznaczenie kolejnego obrońcy z urzędu, Sąd Okręgowy będzie miał na uwadze, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jeśli wyznaczony w oparciu o przepis art. 84 § 3 k.p.k. obrońca z urzędu nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji, to brak jest podstaw prawnych aby wyznaczać skazanemu kolejnego obrońcę, tylko dlatego, że decyzja taka nie spełnia oczekiwań skazanego (tak m.in. postanowienie SN z 17 czerwca 1997 r., V KZ 57/97, OSNKW 1997, z. 9-10, poz. 82). Jeżeli jednak sąd albo prezes sądu stwierdzi z urzędu

lub na skutek wniosku skazanego, że adwokat, który złożył takie oświadczenie procesowe zaniebdał swym obowiązkom, to winien podjąć stosowne decyzje, a taką niewątpliwie winno być rozstrzygnięcie o ustanowieniu nowego obrońcy z urzędu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 października 2007 r., V KZ 63/07, Lex 341889; z dnia 18 stycznia 2008 r., III KZ 136/07, Lex 359569).”

1.2.11. Warunki dopuszczalności kasacji od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania; Obowiązek wszczęcia z urzędu postępowania o wznowienie postępowania karnego przez Prezesa Sądu Okręgowego

przepisy: art. 536 k.p.k., art. 439 k.p.k.

hasła: Kasacja – dopuszczalność

Postanowienie z dnia 21 października 2008 r., IV KZ 70/08

Teza:

1. *Art. 536 k.p.k. dotyczy zakresu rozpoznania przez Sąd Najwyższy kasacji dopuszczalnej z mocy ustawy, warunkiem dopuszczalności kasacji od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania jest podniesienie przez skarżącego w kasacji zarzutów określonych w art. 439 k.p.k.*
2. *W razie stwierdzenia z urzędu, w toku kontroli dopuszczalności kasacji, przez Prezesa Sądu Okręgowego zaistnienia uchybień stanowiących bezwzględne przyczyny odwoławcze, to w przypadku niepodniesienia takich uchybień w kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego wymierzającego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ma on obowiązek spowodowania wszczęcia z urzędu postępowania o wznowienie postępowania karnego.*

Z uzasadnienia:

„Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, a nawet ocenić je należy jako rażąco bezzasadne.

Przepis art. 523 § 2 i 3 k.p.k. określa tzw. przedmiotowe ograniczenia dopuszczalności kasacji, tj. kategorie spraw, w których kasacja może być wniesiona przez strony, wskazując w § 2, że kasację na korzyść można wnieść jedynie w razie skazania za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Wskazać należy, iż powyższe ograniczenie nie dotyczy kasacji, w której strona jako podstawę skargi kasacyjnej wskazuje uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k. oraz kasacji wnoszonych przez podmioty określone w art. 521 k.p.k. (art. 523 § 4 k.p.k.).

Zaskarżonym kasacją wyrokiem utrzymano w mocy wyrok Sądu Rejonowego w R. z dnia 3 sierpnia 2007 r. wymierzający P. B. karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zatem, aby kasacja wniesiona na korzyść przez obrońcę skazanego mogła zostać przyjęta do rozpoznania, powinna ona jako zarzuty kasacyjne wskazywać uchybienia, o których mowa w art. 439 k.p.k. Tymczasem treść zarzutów kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego (z uwzględnieniem jej uzasadnienia) nie pozwala na zakwalifikowanie wskazywanych przez autora kasacji zarzutów jako uchybień stanowiących bezwzględne przyczyny odwoławcze. Zarzuty jakie kieruje pod adresem wyroku sądu odwoławczego autor kasacji, wskazują na inne niż wymienione w art. 439 k.p.k. rażące naruszenia prawa, które mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Skoro zatem podniesione w kasacji zarzuty nie wskazują na uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k., zasadnie Prezes Sądu Okręgowego w G. odmówił jej przyjęcia.

Odnosząc się do twierdzenia skarżącego, że Prezes Sądu Okręgowego miał na podstawie art. 536 k.p.k. obowiązek podjęcia działań z urzędu zmierzających do wszechstronnej kontroli zaskarżonego orzeczenia w zakresie bezwzględnych przyczyn odwoławczych to wskazać trzeba, że art. 536 k.p.k. dotyczy zakresu rozpoznania przez Sąd Najwyższy kasacji dopuszczalnej z mocy ustawy, co jest oczywiste i wobec tego budzi zdumienie, że uszło to uwadze skarżącego. Natomiast warunkiem dopuszczalności kasacji od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania jest – co powtórzyć należy- podniesienie przez skarżącego w kasacji zarzutów określonych w art. 439 k.p.k. Jeśli zatem we wniesionej kasacji w ogóle nie wskazano takich zarzutów, kasacja taka, jako niedopuszczalna z mocy ustawy, nie może zostać przyjęta, a w konsekwencji rozpoznana, co sprawia, że nie może zadziałać reguła, o której mowa w art. 536 k.p.k. Wskazać na marginesie wypada tylko, że w razie stwierdzenia z urzędu, w toku kontroli dopuszczalności kasacji, przez Prezesa Sądu Okręgowego zaistnienia uchybień stanowiących bezwzględne przyczyny odwoławcze, to w przypadku niepodniesienia takich uchybień w kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego wymierzającego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ma on obowiązek spowodowania wszczęcia z urzędu postępowania o wznowienie postępowania karnego, co jednak nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w kwestii dopuszczalności wniesionej kasacji.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.12. Skutki skorzystania z prawa do odmowy zeznań

przepisy: art. 182 § 3 k.p.k., art. 370 k.p.k.

hasła: Świadek, strony, zeznania

Postanowienie z dnia 10 września 2008 r., V KK 145/08

Teza:

Skorzystanie z prawa do odmowy składania zeznań w oparciu o przepis art. 182 § 3 k.p.k. oznacza, iż osoba, której takie prawo służy, nie chce w ogóle zeznawać w sprawie, a zatem nie chce także odpowiadać na pytania stron, albowiem ta faza przesłuchania świadka (pytania z inicjatywy stron) uwarunkowana jest obowiązkiem złożenia zeznań (por. art. 370 § 1 i 2 k.p.k.).

Z uzasadnienia:

„Kasacja wniesiona przez obrońcę skazanego podlegała oddaleniu jako oczywiście bezzasadna, a to dlatego, że oba podniesione w niej zarzuty okazały się zupełnie chybione. Odnosząc się do drugiego z postawionych zarzutów tj. rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 183 § 1 k.p.k. w zw. z art. 182 § 3 k.p.k. wypada na wstępie podkreślić, iż skarżący nie wskazał w stosunku do którego ze świadków zarzut ten odnosi. Ponadto treść tego zarzutu w połączeniu z analizą uzasadnienia kasacji dowodzi, że oparty jest on na twierdzeniu, iż świadkowi, który jest oskarżonym lub podejrzanym – w innym toczącym się postępowaniu karnym – o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem w niniejszej sprawie, a który decyduje się na składanie zeznań w tym postępowaniu, nie przysługuje prawo do odmowy odpowiedzi na pytania określone w treści art. 183 § 1 k.p.k. Zarzut ten jest nie tylko chybiony, ale także w ogóle nie odnosi się do stanowiska Sądu odwoławczego które zostało – w odpowiedzi na tożsamy zarzut skargi apelacyjnej – przedstawione w uzasadnieniu wyroku (s. 6 – 7). Jest to zatem jedynie polemika, skoro nie wskazuje w jakim zakresie i dlaczego stanowisko Sądu odwoławczego jest nietrafne oraz narusza określone przepisy prawa procesowego. Wypada jedynie jeszcze raz skonstatować, że skorzystanie z prawa do odmowy składania zeznań w oparciu o przepis art. 182 § 3 k.p.k. oznacza, iż osoba, której takie prawo służy, nie chce w ogóle zeznawać w sprawie, a zatem nie chce także odpowiadać na pytania stron, albowiem ta faza przesłuchania świadka (pytania z inicjatywy stron) uwarunkowana jest obowiązkiem złożenia zeznań (por. art. 370 § 1 i 2 k.p.k.). Odczytanie świadkowi, który w oparciu o prze-

pis art. 182 § 3 k.p.k. odmówił składania zeznań, uprzednio złożonych przez niego wyjaśnień do protokołu przesłuchania w charakterze oskarżonego lub podejrzanego wynika przecież nie z faktu składania zeznań, ale jest konsekwencją wskazanego w art. 391 § 2 k.p.k. toku postępowania w sytuacji odmowy złożenia zeznań. Taka postawa świadka nie nakłada na przewodniczącego obowiązku zwrócenia się do stron o stanowisko co do pytań do świadka, skoro świadek ten nie składa zeznań nawet wówczas, gdy po odczytaniu złożonych wyjaśnień przewodniczący wzywa go do ustosunkowania się do treści odczytanego protokołu. Odpowiednie stosowanie przepisu art. 389 § 2 k.p.k. (art. 391 § 3 k.p.k.) oznacza, że to wyłącznie od woli takiej osoby zależy, czy złoży ona wówczas jakieś oświadczenie co do odczytanego protokołu, a jeśli zdecyduje się na potwierdzenie lub zaprzeczenie treści odczytanego protokołu, to nie oznacza to, iż zdecydowała się na złożenie zeznań. Rezygnacja określonej osoby z przysługującego jej – na podstawie art. 182 § 3 k.p.k. – prawa do odmowy złożenia zeznań musi wynikać z wyraźnego jej oświadczenia procesowego i nie może być wywodzona z tego, iż wezwana do ustosunkowania się do treści odczytanego protokołu (art. 391 § 3 k.p.k. w zw. z art. 389 § 2 k.p.k.) treść tych wyjaśnień potwierdzi lub im zaprzeczy.”

┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆

1.2.13. Wyjście poza ramy oskarżenia

przepisy: art. 523 k.p.k.

hasła: Podstawy środków odwoławczych

Postanowienie z dnia 6 sierpnia 2008 r., V KK 248/08

Teza:

O tożsamości czynów: ustalonego w sentencji wyroku i zawartego w konkluzji aktu oskarżenia decydują granice „zdarzenia faktycznego”, określone w uzasadnieniu aktu oskarżenia. Wyjście poza ramy oskarżenia nastąpi zawsze w sytuacji przyjęcia - oprócz znamion czynu zarzucanego w akcie oskarżenia – jeszcze innych zdarzeń lub znamion czynu, aniżeli tych wskazanych w czynnie zarzuconym. Skutkuje to bowiem takim rozszerzeniem zakresu oskarżenia, które będzie równoznaczne ze stwierdzeniem, iż in conereto sąd – wbrew rygorom zasady skargowości – orzekł poza podstawą faktyczną aktu oskarżenia, a więc w istocie co do innego, niż ten zarzucony. Siedmiodniowe przesunięcie daty dokonania przestępstwa nie może zatem stanowić takowego naruszenia, biorąc pod uwagę fakt, że żadne inne okoliczności nie uległy zmianie (tj. podmiot przestępstwa, przedmiot ochrony prawnej, a także tożsamość pokrzywdzonego).

Z uzasadnienia:

„Kasacja obrońcy oskarżonej M. J. G. nie zasługuje na uwzględnienie, jawiąc się jako oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 535 § 3 k.p.k.

Sąd Najwyższy w pełni akceptuje wywody zaprezentowane w pisemnej odpowiedzi na kasację, sporządzonej przez Prokuratora Okręgowego w Szczecinie i doręczonej stronie skarżącej. Podniesiony w skardze zarzut obrazy art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i art. 14 § 1 k.p.k. ma charakter pozorny, bowiem w rzeczywistości obrońca oparł kasację na zarzucie zmiany ustaleń faktycznych przez Sąd Odwoławczy. Świadczy o tym uzasadnienie samej kasacji, w którym kwestionuje się przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, iż sprzeniewierzenie zostało dokonane przez oskarżoną „około dnia 27 października” a nie 20 października jak ustalił Sąd pierwszej instancji.

Przedmiotowa kasacja jest na granicy dopuszczalności, bowiem takie, wręcz instrumentalne, wskazanie przez autora kasacji na bezwzględną przyczynę odwoławczą celem obejścia warunków ograniczających możliwość wniesienia kasacji (art. 523 § 2 i 4 k.p.k.) jest niedopuszczalne. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w swoich orzeczeniach w kwestii podstaw kasacyjnych i ograniczeń jej wnoszenia wskazując, iż jedynie formalne powołanie się na uchybienie wymienione

w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. bądź całkowicie bezpodstawne nazwanie takim uchybieniem sytuacji, która bez wątplenia nie stanowi naruszenia prawa wymienionego w tym przepisie – tak jak to ma miejsce w rozpoznawanej sprawie – nie czyni dopuszczalną kasacji podlegającej ograniczeniom przewidzianym w art. 523 § 2 k.p.k. (por. postanowienie SN z 25 stycznia 2005 r., III KK 243/04, R-OSNKW 2005, poz. 179).

Sformułowany w kasacji zarzut obrazy art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. mógłby być zasadny, ale jedynie w innym układzie procesowym - wówczas, gdyby Sąd odwoławczy, w wyniku rozpoznania apelacji zmieniłby opis czynu w ten sposób, że de facto zerwałby z tożsamością rozpoznawanego czynu (*idem*). Jak wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy o tożsamości czynów: ustalonego w sentencji wyroku i zawartego w konkluzji aktu oskarżenia decydują granice „zdarzenia faktycznego”, zakreślone w uzasadnieniu aktu oskarżenia. Wyjście poza ramy oskarżenia nastąpi zawsze w sytuacji przyjęcia – oprócz znamion czynu zarzuconego w akcie oskarżenia – jeszcze innych zdarzeń lub znamion czynu, aniżeli tych wskazanych w czynie zarzuconym. Skutkuje to bowiem takim rozszerzeniem zakresu oskarżenia, które będzie równoznaczne ze stwierdzeniem, iż *in conereto* sąd – wbrew rygorom zasady skargowości – orzekł poza podstawą faktyczną aktu oskarżenia, a więc w istocie co do innego, niż ten zarzucony, czynu (por. postanowienie SN z 24 kwietnia 2007 r., IV KK 58/07, BPK 2007, nr 12). Siedmiodniowe przesunięcie daty dokonania przestępstwa nie może zatem stanowić takowego naruszenia, biorąc pod uwagę fakt, że żadne inne okoliczności nie uległy zmianie (tj. podmiot przestępstwa, przedmiot ochrony prawnej, a także tożsamość pokrzywdzonego). Sąd Odwoławczy skonkretyzował jedynie moment, w którym nastąpiło sprzeniewierzenie przyjmując, że decydująca jest chwila rozporządzenia i wejścia w posiadanie rzeczy, co nastąpiło dopiero z zapłatą ceny za wykonaną usługę, a nie z wcześniejszą chwilą wystawienia faktury.”

1.2.14. Naruszenie zasad wyznaczania składu orzekającego jako przyczyna odwoławcza

przepisy: art. 351 § 1 k.p.k., art. 438 k.p.k., art. 458 k.p.k.

hasła: Skład sądu

Postanowienie z dnia 23 września 2008 r., V KK 271/08

Teza:

1. **Naruszenie art. 351 § 1 k.p.k. jest uchybieniem prawa, które może być kwalifikowane jako obraza, o jakiej mowa w art. 438 pkt 2 k.p.k.**
2. **W postępowaniu kasacyjnym nawet stwierdzenie, że doszło do naruszenia zasad wyznaczania składu orzekającego w sądzie odwoławczym (art. 351 § 1 w zw. z art. 458 k.p.k.) wymagałoby wykazania, że to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.**

Z uzasadnienia:

„W drugiej kolejności, nie zachowując chronologii kasacji, należy odnieść się do zarzutu obrazy art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 351 § 1 k.p.k., albowiem zaistnienie takiego naruszenia „ociera” się o stwierdzenie, że doszło do nienależytej obsady sądu, a więc okoliczności z kategorii bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Jednakże w tej ostatniej kwestii jednoznaczne jest stanowisko Sądu Najwyższego, iż naruszenie art. 351 § 1 k.p.k. jest uchybieniem prawa, które może być kwalifikowane jako obraza, o jakiej mowa w art. 438 pkt 2 k.p.k. (por. uchwała SN z dnia 17 listopada 2005 r., I KZP 43/05, OSNKW 2005, nr 12, poz. 115). Przyjęcie tego poglądu oznacza, że w postępowaniu kasacyjnym nawet stwierdzenie, że doszło do naruszenia zasad wyznaczania składu orzekającego w sądzie odwoławczym (art. 351 § 1 w zw. z art. 458 k.p.k.) wymagałoby wykazania, że to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Ten

ostatni warunek skutecznego wniesienia kasacji nie został w niniejszej sprawie w żaden sposób wykazany. Twierdzenie skarżącego, że naruszenie zasad wyznaczania składu orzekającego spowodowało, że nie wszyscy sędziowie zapoznali się z aktami sprawy, nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia i jest argumentem nie mającym związku z postawionym zarzutem.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.15. Konsekwencje wniesienia kasacji przed datą doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem

przepisy: art. 524 § 1 k.p.k.

hasła: obrońca z urzędu; Kasacja – dopuszczalność

Postanowienie z dnia 14 października 2008 r., V KZ 52/08

Teza:

Złożenie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu do sporządzenia kasacji przed dniem doręczenia wyroku sadu odwoławczego z uzasadnieniem, nie może być powodem odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu do wywiedzenia kasacji. Także sama kasacja, choć może być wniesiona w terminie 30 dni od dnia doręczenia wyroku (art. 524 § 1 k.p.k.), nie może być uznana za nieskuteczną tylko z tego powodu, że wniesiona została przed rozpoczęciem biegu tego terminu.

Z uzasadnienia:

„Zarządzeniem z dnia 29 lipca 2008 r. Sędzia Sądu Okręgowego w K. odmówiła przyjęcia kasacji złożonej przez skazanego C. J. Powodem odmowy przyjęcia kasacji było nieusunięcie w terminie braku formalnego kasacji, polegającego na niesporządzeniu i niepodpisaniu jej przez adwokata.

Na powyższe zarządzenie złożył zażalenie skazany wywodząc, że niesłusznie odmówiono mu wyznaczenia obrońcy z urzędu, a następnie odmówiono przyjęcia jego kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie obrońcy skazanego jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 maja 2008 r. doręczony został skazanemu w dniu 17 czerwca 2008 r. Jeszcze przed doręczeniem tego wyroku, to jest w dniu 28 maja 2008 r., skazany zwrócił się z wnioskiem o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu wywiedzenia kasacji, a następnie w dniu 12 czerwca 2008 r. wniósł osobiście sporządzoną i podpisaną kasację.

W dniu 4 lipca 2008 r. wydano zarządzenie o odmowie wyznaczenia skazanemu obrońcy z urzędu, argumentując zarządzenie w tej kwestii okolicznością, że wniosek wpłynął przed rozpoczęciem biegu do wniesienia kasacji, to jest przed doręczeniem skazanemu wyroku z uzasadnieniem. Następnie, w dniu 8 lipca 2008 r., wezwano skazanego do uzupełnienia braku formalnego kasacji polegającego na niesporządzeniu jej i niepodpisaniu jej przez adwokata. Ponieważ skazany w przepisany prawem terminie nie usunął tego braku, zaskarżonym zarządzeniem sędziego Sądu Okręgowego w K. odmówiła przyjęcia kasacji.

W ocenie Sądu Najwyższego, w sprawie procedowano nieprawidłowo. Przede wszystkim trzeba zauważyć, że złożenie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu do sporządzenia kasacji przed dniem doręczenia wyroku sadu odwoławczego z uzasadnieniem, nie może być powodem odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu do wywiedzenia kasacji. Także sama kasacja, choć może być wniesiona w terminie 30 dni od dnia doręczenia wyroku (art. 524 § 1 k.p.k.), nie może być uznana za nieskuteczną tylko z tego powodu, że wniesiona została przed rozpoczęciem biegu tego terminu.

Należy uznać, że wniosek o wyznaczenie skazanemu obrońcy z urzędu w celu wywiedzenia kasacji w ogóle nie został rozpoznany, choć w zarządzeniu z dnia 4 lipca 2008 r. użyto formuły „odmówić wyznaczenia (...) obrońcy z urzędu”. Biorąc pod uwagę wskazany w zarządzeniu uwagą powód te-

go rozstrzygnięcia należy uznać, że wniosek skazanego o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w istocie pozostawiony został bez rozpoznania. W konsekwencji za wadliwe uznać należy także i wezwanie skazanego do usunięcia formalnego braku kasacji, skoro uprzednio nie rozpoznano jego wniosku o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu. Wadliwość wezwania skazanego do usunięcia formalnego braku kasacji przesądza zaś w konsekwencji o wadliwości zaskarżonego zarządzenia, które z tego powodu podlega uchyleniu.

Dalsze czynności, które podjęte być muszą w Sądzie Okręgowym w K., polegać muszą w pierwszej kolejności na merytorycznym rozstrzygnięciu w przedmiocie wniosku skazanego o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu wywiedzenia kasacji. Dopiero w wypadku nieuwzględnienia tego wniosku, względnie w wypadku złożenia przez wyznaczonego z urzędu obrońcę oświadczenia w trybie art. 84 § 3 k.p.k. o braku podstaw do wniesienia kasacji, należy ponownie wezwać skazanego do usunięcia formalnego braku wniesionej przez niego kasacji.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.3.1. Orzekanie kary łącznej grzywny

przepisy: art. 33 § 3 k.k., art. 86 § 2 k.k.

hasła: Kara łączna; Kara grzywny

Wyrok z dnia 23 września 2008 r., WA 36/08

Teza:

W sytuacji orzekania kary łącznej w tym samym wyroku, obejmującej grzywny wymierzone za poszczególne przestępstwa jednostkowe, stawka dzienna kary łącznej grzywny nie powinna być inna niż wysokość stawki ustalonej za poszczególne przestępstwa, skoro okoliczności mające wpływ na wysokość stawki dziennej grzywny, o których mowa w art. 33 § 3 k.k., w obu przypadkach są takie same.

Gdy natomiast wysokość stawek w wyrokach podlegających łączeniu była ustalona w różnym czasie i zachodzi potrzeba określenia na nowo wysokości stawki dziennej, wówczas mają zastosowanie postanowienia zawarte w art. 86 § 2 k.k.

Z uzasadnienia:

„Podzielić należy pogląd prokuratora wyrażony w apelacji, że Sąd pierwszej instancji w podstawie prawnej wymierzenia oskarżonemu kary łącznej grzywny za przypisane mu przestępstwa błędnie powołał § 2 art. 86 k.k.

Zgodnie z utrwaloną praktyką orzeczniczą postanowienia art. 86 § 2 k.k. mają zastosowanie tylko w sytuacji, gdy połączeniu podlegają kary grzywny wymierzone w dwóch lub więcej wyrokach, a więc gdy dochodzi do orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., II KK 346/05).

W sytuacji orzekania kary łącznej w tym samym wyroku, obejmującej grzywny wymierzone za poszczególne przestępstwa jednostkowe, stawka dzienna kary łącznej grzywny nie powinna być inna niż wysokość stawki ustalonej za poszczególne przestępstwa, skoro okoliczności mające wpływ na wysokość stawki dziennej grzywny, o których mowa w art. 33 § 3 k.k., w obu przypadkach są takie same.

Gdy natomiast wysokość stawek w wyrokach podlegających łączeniu była ustalona w różnym czasie i zachodzi potrzeba określenia na nowo wysokości stawki dziennej, wówczas mają zastosowanie postanowienia zawarte w art. 86 § 2 k.k.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4. Zagadnienia prawne

(opracował: Michał Hudzik)

1.4.1. Sposób obliczania biegu okresu odroczenia wykonania kary

przepisy: art. 151 § 2 k.k.w.

hasła: Odroczenie wykonania kary

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Lublinie, **I KZP 14/08**

1. Czy wskazany w art. 151 § 2 k.k.w. sposób liczenia biegu okresu odroczenia: "od dnia wydania postanowienia w tym przedmiocie", ma zastosowanie do każdego kolejno wydanego postanowienia o odroczeniu, a zatem czas po upływie okresu, na jaki udzielono poprzedniego odroczenia, a do chwili wydania kolejnego postanowienia nie stanowi okresu odroczenia?
2. Czy też art. 151 § 2 k.k.w. należy rozumieć w ten sposób, że okres odroczenia biegnie i winien być liczony wyłącznie od wydania pierwszego chronologicznie orzeczenia o odroczeniu, a jeśli tak, to:
 - a) czy czas dzielący upływ wskazanego w postanowieniu końcowego terminu odroczenia od daty wydania kolejnego postanowienia o odroczeniu jest integralną częścią (łącznego) okresu odroczenia albo podlega zaliczeniu na poczet odroczenia?
 - b) czy też czas ten nie stanowi okresu odroczenia?

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.2. Sposób obliczania biegu okresu odroczenia wykonania kary

przepisy: art. 151 § 2 k.k.w.

hasła: Odroczenie wykonania kary

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Lublinie, **I KZP 15/08**

1. Czy wskazany w art. 151 § 2 k.k.w. sposób liczenia biegu okresu odroczenia: "od dnia wydania postanowienia w tym przedmiocie", ma zastosowanie do każdego kolejno wydanego postanowienia o odroczeniu, a zatem czas po upływie okresu, na jaki udzielono poprzedniego odroczenia, a do chwili wydania kolejnego postanowienia nie stanowi okresu odroczenia?
2. Czy też art. 151 § 2 k.k.w. należy rozumieć w ten sposób, że okres odroczenia biegnie i winien być liczony wyłącznie od wydania pierwszego chronologicznie orzeczenia o odroczeniu, a jeśli tak, to:

- a) czy czas dzielący upływ wskazanego w postanowieniu końcowego terminu odroczenia od daty wydania kolejnego postanowienia o odroczeniu jest integralną częścią (łącznie) okresu odroczenia albo podlega zaliczeniu na poczet odroczenia?
- b) czy też czas ten nie stanowi okresu odroczenia?

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.3. **Możliwość realizowania uprawnień Ministra Obrony Narodowej przez Dyrektora Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej w toku wydawania decyzji o delegowaniu sędziego sądu wojskowego w innym sądzie wojskowym, sądzie powszechnym albo w departamencie**

przepisy: art. 26 § 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku – Prawo o ustroju sądów wojskowych

hasła: Sąd powszechny; Sąd wojskowy

Pytanie prawne Sądu Najwyższego, przekazane powiększonemu składowi, **I KZP 23/08**

„Czy Dyrektor Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej może skutecznie realizować uprawnienia Ministra Obrony Narodowej wynikające z treści art. 26 § 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 ze zm.), dysponując upoważnieniem Ministra?”

Termin rozstrzygnięcia:

17 grudnia 2008 r., sala C, godz. 9.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.4. **Możliwość realizowania uprawnień Ministra Obrony Narodowej przez Dyrektora Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej w toku wydawania decyzji o delegowaniu sędziego sądu wojskowego w innym sądzie wojskowym, sądzie powszechnym albo w departamencie**

przepisy: art. 26 § 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych

hasła: Sąd powszechny; Sąd wojskowy

Pytanie prawne Sądu Najwyższego, przekazane powiększonemu składowi, **I KZP 24/08**

„Czy Dyrektor Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej może skutecznie realizować uprawnienia Ministra Obrony Narodowej wynikające z treści art. 26 § 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 ze zm.), dysponując upoważnieniem Ministra?”

Termin rozstrzygnięcia:

17 grudnia 2008 r., sala C, godz. 10.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.5. Postanowienie sądu rejonowego – wydziału grodzkiego w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego jako postanowienie zamykające drogę do wydania wyroku

przepisy: art. 126 § 1 k.p.k., art. 38 § 1 k.p.s.w., art. 14 § 1 pkt 1 k.p.s.w.

hasła: Postępowanie odwoławcze; Zażalenie (Zob. Środki zaskarżenia zwyczajne – zażalenie); Środki zaskarżenia zwyczajne – zażalenie (Zob. Zażalenie)

Pytanie prawne Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie, **I KZP 25/08**

„Czy postanowienie Sądu Rejonowego Wydziału Grodzkiego wydane na podstawie art. 38 § 1 k.p.s.w. w zw. z art. 126 § 1 k.p.k. w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu obwinionemu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego stanowi postanowienie zamykające drogę do wydania wyroku w rozumieniu art. 14 § 1 pkt 1 k.p.s.w.?”

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.6. Przepięstwo zezwolenia na przekroczenie zatwierdzonego w planie łowieckim pozyskania zwierzyny

przepisy: art. 39 ust. 2 pkt 7, art. 42 ust. 1, art. 52 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 2005 r. – Prawo łowieckie (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.)

hasła: Łowiectwo; Pozakodeksowe przepisy karne

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Koninie, **I KZP 26/08**

- „1. Czy przedmiotem przestępcwa określonego w art. 52 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 2005 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 z późn. zm.) jest zwierzyna w znaczeniu określonym w art. 39 ust. 2 pkt 7 tej ustawy?”**
- 2. Czy czynnością wykonawczą stanowiącą znamię przestępcwa określonego w art. 52 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 2005 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 z późn. zm.) polegającą na „zezwalaniu” na przekroczenie zatwierdzonego w planie łowieckim pozyskania zwierzyny jest każde działanie lub zaniechanie (w jakiejkolwiek formie – ustnej lub pisemnej) osoby sprawującej zarząd z ramienia dzierżawcy czy też wyłącznie pozytywne działanie tej osoby sprowadzające się do wyrażenia zgody na polowanie zbiorowe (art. 42 ust. 1 Prawa łowieckiego), jeżeli wydający je zezwala na przekroczenie liczby zwierząt przeznaczonych do pozyskania lub na pozyskanie innych gatunków, niż to wynika z planu łowieckiego?”**

Termin rozstrzygnięcia:

17 grudnia 2008 r., sala C, godz. 12.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.7. Relacja pojęć „gwałt na osobie” i „przemoc” w Kodeksie karnym i Kodeksie wykroczeń

przepisy: art. 280 k.k., art. 130 § 3 k.w.

hasła: Przemoc; Rozbój (Zob. Przestępcwa przeciwko mieniu – rozbój); Przestępcwa przeciwko mieniu – rozbój (Zob. rozbój)

Wniosek Prokuratora Generalnego o rozstrzygnięcie rozbieżności w orzecznictwie, **I KZP 27/08**

„Czy znaczenie normatywne określenia «przemoc wobec osoby», użytego w art. 280 § 1 k.k. oraz «gwałt na osobie», użytego w art. 130 § 3 k.w. jest tożsame?»

Termin rozstrzygnięcia:

17 grudnia 2008 r., sala C, godz. 11.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.8. Odpowiedzialność współnika spółki cywilnej jako sprawcy za przestępstwa (wykroczenia) skarbowe określone w art. 56 § 2, art. 61 § 1 i 3 k.k.s.

przepisy: art. 9 § 3 k.k.s., art. 56 § 2 k.k.s., art. 61 § 1 i 3 k.k.s.

hasła: Karne skarbowe przestępstwa

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Koninie, **I KZP 28/08**

„Czy współnik spółki cywilnej może być osobą odpowiadającą jak sprawca – w rozumieniu art. 9 § 3 k.k.s. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks karny skarbowy i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 178, poz. 1479) za przestępstwa skarbowe (wykroczenia skarbowe) z art. 56 § 2 k.k.s. i art. 61 § 1 i 3 k.k.s. w zakresie w jakim zarzucane mu zachowania dotyczą narażenia na uszczuplenie zobowiązań podatkowych spółki cywilnej w podatku od towarów i usług oraz nierzetelnego lub wadliwego prowadzenia ksiąg (ewidencji) co do należnego i naliczonego podatku od towarów i usług spółki cywilnej?»

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.9. Możliwość dookreślenia znamion w przepisach wykonawczych

przepisy: art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych (Dz. U. Nr 34, poz. 293 ze zm.), art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw (Dz. U. Nr 169, poz. 1200)

hasła: Karne skarbowe przestępstwa

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Szczecinie, **I KZP 29/08**

„Czy wobec użycia w treści art. 23 ust. 1 ustawy z 23 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych (Dz. U. Nr 34, poz. 293 z późn. zm.), a także w treści art. 31 ust. 1 ustawy z 25 sierpnia 2006r. o systemie monitorowania i kontroli jakości paliw (Dz. U. Nr 169, poz. 1200), zwrotu: "wymagań jakościowych określonych w ustawie", dla ustalenia czy w danym przypadku czyn sprawcy wyczerpuje znamiona przestępstwa opisanego we wskazanych przepisach, mają znaczenie przepisy rozporządzeń wykonawczych, wydanych na podstawie delegacji ustawowej zawartej w powyższych ustawach, a określające wymagania jakościowe dla paliw?»

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.10. Możliwość dostosowania kary orzeczonej w wyroku przejętym do wykonania w Polsce w trybie przepisów o europejskim nakazie aresztowania

przepisy: art. 114 § 4 k.k., art. 607s § 4 k.p.k., art. 607s § 5 k.p.k., art. 615 § 2 k.p.k.

hasła: Europejski nakaz aresztowania, Przejęcie skazania

Pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, I KZP 30/08

„Czy zapis w art. 607s § 4 k.p.k.: «Sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary» powoduje w odniesieniu do skazanych obywateli polskich, wydanych uprzednio innemu państwu na podstawie europejskiego nakazu aresztowania i odesłanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania kary, że wyłączona jest w odniesieniu do nich procedura przekształcenia kary, o której mowa w art. 114 § 4 k.k. w związku z art. 611c § 2 k.p.k. i art. 9-11 Konwencji o przekazywaniu osób skazanych z dnia 21 marca 1983 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279)

oraz, czy w przypadku uznania, że związane, o którym mowa w art. 607s § 4 k.p.k. ma charakter bezwzględny, wykonanie kary następuje, biorąc pod uwagę treść art. 607s § 5 k.p.k., z uwzględnieniem wskazanych w wyroku państwa skazania warunków do korzystania przez skazanego z warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności?»

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.11. Jedność a wielość czynów w sprawach dotyczących spowodowania wypadku komunikacyjnego przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości

przepisy: art. 11 § 1 k.k., art. 177 § 1 k.k., art. 178 k.k., art. 178a § 1 k.k.

hasła: Przepięstwa przeciwko bezpieczeñstwu w komunikacji – wypadek komunikacyjny; Przepięstwa przeciwko bezpieczeñstwu w komunikacji – prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego; Czyn; Zbieg przepisów ustawy; Zbieg przepięstw

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Świdnicy, I KZP 31/08

„Czy w sytuacji faktycznej, w której sprawca: będąc w stanie nietrzeźwości prowadzi samochód po drodze publicznej na odcinku kilku metrów, a następnie, naruszając zasady bezpieczeñstwa w ruchu lądowym w ten sposób, że znajdując się w stanie nietrzeźwości, nie zachowując należytej ostrożności traci panowanie nad tym pojazdem, powodując uszkodzenie ciała innego uczestnika ruchu drogowego, skutkujące naruszeniem czynności narządów jego ciała na czas nie krótszy niż dni siedem;

można uznać, że takie działanie stanowi jeden czyn i czy wtenczas:

- dopuszczalna jest kwalifikacja prawna tego czynu z art. 177 § 1 k.k. i art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,
- czyn w takiej postaci należy uznać za występęk umyślny,
- i w konsekwencji, czy za podstawę wymiaru kary uprawnionym jest powołanie przepisów z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i przy zastosowaniu art. 178 § 1 k.k.?”

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.12. Sposób obliczania łącznego okresu odroczenia (art. 151 § 3 k.k.w.)

przepisy: art. 151 § 3 k.k.w.

hasła: Odroczenie wykonania kary

Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich o rozstrzygnięcie rozbieżności w orzecznictwie, **I KZP 32/08**

„Czy do łącznego okresu odroczenia, o którym mowa w art. 151 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.) stwarzającego dla skazanego możliwość ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, zalicza się okres pomiędzy datą zakończenia wcześniej udzielonego odroczenia, a datą kolejnego orzeczenia o odroczeniu, jeśli wniosek o kolejne odroczenie został złożony przed upływem terminu oznaczonego w postanowieniu o odroczeniu?”

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3. Legislacja

(opr. Anna Błachnio-Parzych, asystantka w Izbie Karnej SN, Sławomir Żółtek asystant w Izbie Karnej SN)

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

3.1.2. Wchodzą w życie:

- **W dniu 12 listopada 2008 r.** – ustawa z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1179)

Ustawa wprowadza zmiany w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawa bankowe. Zmiany te polegają m. in. na przyznaniu uprawnienia do żądania udzielenia przez bank informacji stanowiących tajemnicę bankową prokuratorowi, Policji i innym organom uprawnionym do prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa lub czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia – w zakresie określonym w art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.

Pełny tekst: <http://www.lex.com.pl/serwis/du/2008/1179.htm>

- **W dniu 15 listopada 2008 r.** – ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2008 r. Nr 201, poz. 1237)

Ustawa wprowadza zmiany m. in. w przepisach karnych ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Przepisy te zawierają znamiona przestępstwa (art. 128) oraz wykroczeń (art. 127, 131), które penalizują m. in. przewożenie przez granicę Unii Europejskiej, bez wymaganego dokumentu lub wbrew jego warunkom, okazu gatunku chronionego, czy nie przekazanie dokumentacji stwierdzającej legalność pochodzenia zwierzęcia przez osobę, która prowadzi działalność gospodarczą w zakresie handlu zwierzętami gatunków podlegających ochronie

Pełny tekst: <http://www.lex.com.pl/serwis/du/2008/1237.htm>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3. Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP

3.3.1. Sejm

3.3.1.1. Nowe projekty

- **Do Sejmu wpłynął Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii**
(tekst wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/1207>)

- **Do Sejmu wpłynął Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw dotyczących przekształceń własnościowych nieruchomości**
(tekst wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/Druk6ka.nsf/wgdruku/1224>)

2) po art. 5 dodaje się art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. Kto będąc starostą, wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta w rozumieniu przepisów określonych w art. 3 ust. 1, nie wykonuje obowiązków wynikających z ust. 1 pkt 3, podlega karze grzywny albo karze ograniczenia wolności.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.1.2. Posiedzenia plenarne

- **Na posiedzeniu w dniach 28 – 29 października 2008 r. przeprowadzono pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw**
(tekst ustawy wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1196.htm>)
- **Na posiedzeniu w dniach 28 – 29 października 2008 r. przeprowadzono pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw**
(tekst ustawy wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1175.htm>)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.1.3. Prace komisji sejmowych

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.2. Senat

3.3.2.1. Posiedzenia plenarne

- **Na posiedzeniu w dniach 28 – 30 października 2008 r. wyrażono stanowisko Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo celne oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy; – wprowadzono 4 poprawki.**
(więcej informacji o punkcie: <http://www.senat.gov.pl/k7/pos/020/11.htm>)
- **Na posiedzeniu w dniach 28 – 30 października 2008 r. wyrażono stanowisko Senatu w sprawie ustawy o pracownikach zakładów opieki zdrowotnej; – wprowadzono 4 poprawki.**
(więcej informacji o punkcie: <http://www.senat.gov.pl/k7/pos/020/4.htm>)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.2.2. Prace komisji senackich

- **3 listopada 2008 r. Komisja Ustawodawcza /UST/ rozpatrzyła ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.**

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5. Informacja międzynarodowa

(opr. Hanna Kuczyńska, asystentka w Izbie Karnej SN)

5.1. Rada Europy

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2.1. Dostępność środka zaskarżenia w postępowaniu ekstradycyjnym

przepisy: art. 5 § 1 lit. f i § 4, art. 3, art. 13 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: Ekstradycja; Tymczasowe aresztowanie; Tortury; Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z 23 października 2008 r. w sprawie *Soldatenko v. Ukraina* (nr skargi 2440/07)

Naruszenie art. 3, art. 13 i art. 5 § 1 i 4

Teza:

1. Jeśli istnieją uzasadnione podstawy by przypuszczać, że osobie wydanej w drodze ekstradycji grozi ryzyko poddania traktowaniu sprzecznemu z art. 3, wówczas w grę wchodzi odpowiedzialność państwa wydającego. Nie jest możliwe pociągnięcie na tej podstawie do odpowiedzialności państwa wzywającego. Odpowiedzialność państwa wydającego polega więc na stwierdzeniu takiego postępowania jego organów, które bezpośrednio doprowadziło do nieludzkiego lub poniżającego traktowania osoby wydanej.
2. Przepisy dotyczące tymczasowego aresztowania w ramach postępowania ekstradycyjnego muszą być precyzyjne, jasne i przewidywalne. Musi istnieć rozróżnienie między podstawą aresztowania tymczasowego i ekstradycyjnego. Są to bowiem dwie odrębne podstawy pozbawienia wolności i powinny rządzić się innymi prawami.

Omówienie:

Niniejsza sprawa dotyczyła procedury ekstradycyjnej (z Ukrainy do Turkmenistanu), która dotknięta była określonymi wadami. Okazało się, że prawo Ukrainy nie przewiduje odpowiednich procedur, które czyniłyby ekstradycję zgodną z Konwencją. Po pierwsze, ekstradycja została uznana za naruszającą art. 3 Konwencji, tj. zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania. Po drugie chodziło o odpowiednią podstawę prawną zastosowania aresztu ekstradycyjnego, a wreszcie o możliwość podważenia legalności takiego pozbawienia wolności. Na marginesie warto zauważyć, że Przewodniczący Trybunału dopuścił do uczestnictwa w rozprawach Helsińską Fundację Praw Człowieka w Warszawie jako tzw. stronę trzecią na podstawie art. 36 Konwencji.

Nikołaj Soldatenko został oskarżony przez organy ścigania Turkmenistanu o spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu dwóch osób. Opuścił on terytorium tego państwa, twierdząc, że ściganie jest prowadzone z powodów dyskryminacji etnicznej. Dnia 4 stycznia 2007 r. został on aresztowany na terytorium Ukrainy na podstawie międzynarodowego listu gończego – jak twierdzi sam skarżący zatrzymanie dotyczyło aktu chuligańskiego, dopiero potem poinformowany został o podstawie ekstradycyjnej zatrzymania. Zgodnie z oświadczeniem skarżącego, funkcjonariusz

sze policji wyperswadowali mu skorzystanie z pomocy adwokata, tłumacząc, że całość postępowania będzie toczyła się przed sądami w państwie żądającym wydania. Dopiero więc 8 stycznia umożliwiono mu skorzystanie z pomocy adwokata. Następnie Sąd Rejonowy orzekł o zastosowaniu wobec niego aresztu ekstradycyjnego. Nie oznaczył jednak czasu trwania pozbawienia wolności.

Obecnie Nikołaj Soldatenko oczekuje na ekstradycję do Turkmenistanu. Na jego wniosek Trybunał wydał bowiem tzw. środek tymczasowy (art. 39 Regulaminu ETPC) w postaci zakazu przeprowadzania ekstradycji do Turkmenistanu w trakcie oczekiwania na decyzję Trybunału. Parę dni po tej decyzji Prokurator Generalny Turkmenistanu przedstawił oświadczenie, w którym zagwarantował, że skarżący nie będzie po wydaniu poddany dyskryminacji, czy to na podstawie jego religii, pochodzenia etnicznego czy rasy, a także, że zachowane zostaną gwarancje opisane w art. 3 Konwencji.

Nikołaj Soldatenko złożył skargę do Trybunału, podnosząc, że w razie przeprowadzenia ekstradycji zostaną naruszone jego prawa gwarantowane w art. 3 Konwencji, w wyniku traktowania go w sposób nieludzki lub poniżający. Podniósł też, że nie przysługiwał mu odpowiedni środek zaskarżenia orzeczenia wobec niego aresztu ekstradycyjnego, czym zostało naruszone art. 13 (prawo do skutecznego środka prawnego) oraz art. 5 (prawo do wolności) Konwencji.

Naruszenie art. 3

Art. 3 Konwencji stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. W prawie orzecznictwem Trybunału przyjęto, że możliwe jest podniesienie zarzutu naruszenia art. 3 Konwencji w sprawach dotyczących ekstradycji do państwa obcego. Jeśli istnieją uzasadnione podstawy by przypuszczać, że osobie wydanej grozi ryzyko poddania traktowaniu sprzecznemu z art. 3, wówczas w grę wchodzi odpowiedzialność państwa wydającego. Nie jest natomiast możliwe pociągnięcie na tej podstawie do odpowiedzialności państwa wzywającego. Odpowiedzialność państwa wydającego polega więc na stwierdzeniu takiego postępowania jego organów, które bezpośrednio doprowadziło do nieludzkiego lub poniżającego traktowania osoby wydanej (por. sprawa *Soering v. Zjednoczone Królestwo*, wyrok z dnia 7 lipca 1989 r., nr sprawy 14038/88). W celu stwierdzenia, czy osobie wydanej grozi realne niebezpieczeństwo poddania traktowaniu opisanemu w art. 3 Trybunał ocenia przedstawiony przez strony materiał dowodowy, lub też w razie takiej konieczności, zdobyty we własnym zakresie. Co więcej, nawet jeśli przedstawione zostały przez dyplomatów zapewnienia, że osobie wydanej zostanie zapewnione właściwe traktowanie, Trybunał nie jest zwolniony od badania tego niebezpieczeństwa. Każda sprawa powinna być szczegółowo zbadana w zakresie określonej sytuacji faktycznej i w odniesieniu do konkretnej osoby.

Jeśli chodzi o naruszenie art. 3 w danym przypadku, to Trybunał przypomniał o częstych i wiarygodnych informacjach (m.in. pochodzących z raportów ONZ) o przypadkach stosowania tortur w ramach rutynowych przesłuchań przez organy Turkmenistanu. Podkreślono również, że państwa współpracujące w sprawach karnych z Turkmenistanem często uskarżały się na problemy z przestrzeganiem praw człowieka przez to państwo. Rząd Ukrainy podniósł wprawdzie, że nie ma dowodów na to, by obcokrajowcy byli traktowani inaczej od obywateli tego państwa, jednak z dostępnych materiałów wynikało jasno, iż w odniesieniu do każdego podejrzanego istniało poważne ryzyko poddania torturom lub innemu poniżającemu lub nieludzkiemu traktowaniu, tj. działań stanowiących naruszenie art. 3 Konwencji. Co więcej, stwierdzono w państwie wzywającym brak systemu zapobiegania torturom, co spowodowałoby, że zbadanie faktycznej sytuacji wydanego podejrzanego byłoby niemożliwe. Okoliczność ta została podkreślona przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Zauważyła ona także, że organy wymiaru sprawiedliwości państwa wzywającego nie cieszą się niezależnością i nie są tam prowadzone badania nad przestrzeganiem praw człowieka. Takie ustalenia stanowiły wystarczający powód, by uznać, że dokonanie ekstradycji do

Turkmenistanu będzie stanowił naruszenie art. 3 Konwencji. Również interwenient nie miał co do tego wątpliwości.

Jak podkreślił interwenient w danej sprawie konieczne było znalezienie właściwej równowagi między przestrzeganiem różnych zobowiązań międzynarodowych państwa – dotyczących przestrzegania praw człowieka i współpracy w sprawach karnych. Dodał również, że przykładem takich rozważań może być decyzja polskiego Sądu Najwyższego dotycząca ekstradycji z Polski do Chin, zabraniająca jej, z racji na zobowiązania wynikające z art. 3 Konwencji.

Naruszenie art. 5 § 1

Art. 5 § 1 stanowi, że każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem określonych przypadków i w trybie ustalonym przez prawo. Zgodnie z lit. f) tego przepisu, jednym z tych przypadków zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby, jest pozbawienie wolności osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o wydalenie lub ekstradycję. Dla celów art. 5 § 1 lit. f) wystarczy, by pozbawienie wolności wiązało się z działaniem państwa zmierzającym do przeprowadzenia ekstradycji. Dlatego nieistotne jest, czy takie orzeczenie o pozbawieniu wolności spełnia warunki przewidziane w prawie krajowym dla zwykłych przypadków tymczasowego aresztowania, czy innego rodzaju pozbawienia wolności. Konieczne jest natomiast stwierdzenie, czy taki areszt ekstradycyjny spełnia przesłankę „legalności” przewidzianą przez Konwencję. Dlatego też, zdaniem Trybunału, pozbawienie wolności musi w tym przypadku przybrać specyficzną formę. Jako przykład może tu służyć sprawa *Nasrullojev v. Rosja* (nr sprawy 656/06, wyrok z dnia 11 października 2007), w której Trybunał uznał, że Kodeks postępowania karnego Rosji, który nie przewiduje rozróżnienia między aresztem tymczasowym i ekstradycyjnym, nie jest zgodny w tym zakresie z art. 5 § 1 lit. f). Brak odróżnienia prowadził bowiem do dezorientacji w zakresie stosowania tego specyficznego rodzaju pozbawienia wolności. Dlatego też Trybunał uznał, że przepisy dotyczące pozbawienia wolności w ramach postępowania ekstradycyjnego w rosyjskim postępowaniu karnym nie były ani precyzyjne ani jasne, ani przewidywalne i nie spełniały warunku „legalności” prawa przewidzianego przez Konwencję.

Podobna sytuacja ma miejsce w prawie ukraińskim. Nie ma mianowicie żadnej podstawy prawnej, ani w Kodeksie postępowania karnego, ani w innym instrumencie prawnym, która regulowałaby procedurę aresztu ekstradycyjnego. Kodeks postępowania karnego, precyzujący przypadki pozbawienia wolności w określonych sytuacjach, nie przewiduje żadnej podstawy dla stosowania tego pozbawienia wolności w ramach postępowania ekstradycyjnego. Kodeks wylicza bowiem, że środki zapobiegawcze są orzekane wobec: podejrzanego, oskarżonego, skazanego. Nie wymienia natomiast osoby oczekującej na wydanie w ramach ekstradycji. Przepisy procedury karnej naruszała więc art. 5 § 1 lit f) Konwencji przez to, że nie istniało rozróżnienie między podstawą aresztowania tymczasowego i ekstradycyjnego.

Naruszenie art. 5 § 4 i art. 13

Zgodnie z art. 5 § 4 każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem. Celem art. 5 § 4 jest zagwarantowanie osobie aresztowanej prawa do sądowej kontroli legalności tego środka zapobiegawczego. Taki środek zaskarżenia powinien być dostępny w czasie trwania pozbawienia wolności, tak, by mogło doprowadzić do zwolnienia w razie stwierdzenia jego bezprawności. Musi to być również środek łatwo dostępny i efektywny, bo środek zaskarżenia nie spełniający tych warunków nie zostanie przez Trybunał uznany za zgodny z art. 5 § 4 Konwencji.

Trybunał orzekł, że przepisy ukraińskiego postępowania karnego nie przewidują wystarczająco jasnej, prostej i przewidywalnej procedury służącej uniknięciu ryzyka arbitralnego orzekania aresztu ekstradycyjnego. Wprawdzie Konstytucja przewiduje prawo do podważenia każdej decyzji

o pozbawieniu wolności, jednak Kodeks postępowania karnego, precyzujący to prawo, nie daje takiej możliwości w odniesieniu do ekstradycji. Trybunał nie miał wątpliwości, że w prawie ukraińskim brak było odpowiedniego środka zaskarżenia, który umożliwiałby kontrolę stosowania przez sąd aresztu ekstradycyjnego, co naruszało nie tylko art. 13 Konwencji, ale również art. 5 § 1 i 4. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału środek prawny powinien być skuteczny, czyli powodować wstrzymanie wykonania orzeczeń, które są sprzeczne z konwencją i których skutki są potencjalnie nieodwracalne. Brak takiej możliwości spowodował, że skarżący nie miał zapewnionej ochrony gwarantowanej przez art. 13 konwencji, ponieważ nie mógł podważyć decyzji o ekstradycji podnosząc niebezpieczeństwo złego traktowania po wydaniu.

Z kolei nie było konieczne rozstrzygnięcie, czy art. 6 został naruszony. Nie ma bowiem podstaw by przypuszczać, że rząd Ukrainy nie zastosuje się do niniejszego orzeczenia i dokona ekstradycji Nikołaja Soldatenko.

Wyrok na stronach ETPC:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tpkp197/viewhbk.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73756&sessionId=15212098&skin=hudoc-en&attachment=true>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.2.2. Prawo do rzetelnego procesu

(opr. Małgorzata Wąsek-Wiaderek, członek Biura Studiów i Analiz SN)

przepisy: art. 6 §§ 1 i 3(d), art. 6 § 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: Prawo do rzetelnego procesu; Równość stron; Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Wyrok z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie *Demski przeciwko Polsce* (skarga nr 22695/03)

Naruszenie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji

Teza:

Dowody powinny być przeprowadzane w czasie publicznej rozprawy w obecności oskarżonego, aby mógł on podważyć ich wiarygodność. Dopuszczalne wyjątki od tej zasady nie mogą naruszać istoty prawa do obrony. Z art. 6 ust. 1 i 3 lit. d Konwencji wynika wymóg zapewnienia oskarżonemu odpowiedniej możliwości kwestionowania wiarygodności zeznań świadka i zadawania mu pytań albo w trakcie jego przesłuchania, albo na dalszym etapie postępowania karnego. Jeżeli ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wyroku są poczynione głównie lub w przeważającym zakresie w oparciu o zeznania osób, którym oskarżony nie mógł zadawać pytań na którymś z etapów postępowania karnego, to dochodzi do naruszenia art. 6 Konwencji.

Omówienie:

1. Stan faktyczny sprawy

Dnia 12 czerwca 2000 r. M. Ł. powiadomiła policję o zgwałceniu jej 17-letniej wnuczki (M.H.) przez skarżącego i niejakiego J.K. Pokrzywdzona została przesłuchana przez policję tego samego dnia, a następnie przez prokuratora w dniu 5 lipca 2000 r. W tym czasie policja podejmowała bezskuteczne próby zatrzymania skarżącego, który ukrywał się. Dnia 6 lipca 2000 r. na wniosek prokuratora pokrzywdzona została przesłuchana przez sąd w trybie art. 316 § 3 k.p.k. Prokurator pró-

bował zawiadomić skarżącego o przeprowadzeniu tej czynności procesowej, jednak nie przebywał on w miejscu swego zamieszkania.

Dnia 17 sierpnia 2000 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze postanowił o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec skarżącego na okres 7 dni od chwili zatrzymania, a dnia 6 września 2000 r. prokurator postanowił o poszukiwaniu skarżącego listem gończym. Skarżący został zatrzymany dnia 20 września 2000 r.

W dniu 15 stycznia 2001 r. prokurator skierował akt oskarżenia w tej sprawie do Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze. Dnia 26 lipca 2001 r. SO w Jeleniej Górze wydał wyrok skazujący skarżącego na karę 4 lat pozbawienia wolności. Sąd ustalił, że pokrzywdzona spotkała skarżącego i J.K. w barze. Obaj mężczyźni byli wobec niej agresywni i zaczepiali ją. Kazali jej przyjść do baru następnego dnia o godzinie 17, co ona uczyniła. Obaj oskarżeni zastraszyli pokrzywdzoną, wyprowadzili z baru i zaprowadzili do piwnicy domu J. K., gdzie zgwałcili ją kilkakrotnie. Następnie zastraszyli pokrzywdzoną, że zabiją ją, jeżeli powie komuś o tym zdarzeniu. Następnego dnia pokrzywdzona powiedziała o zgwałceniu swojej babce, która powiadomiła policję.

Skarżący i J.K. nie przyznali się do popełniania zarzucanych im czynów. Twierdzili, że odbyli stosunki seksualne z pokrzywdzoną, ale ona wyraziła na to zgodę. Sąd dał wiarę zeznaniom pokrzywdzonej złożonym w postępowaniu przygotowawczym i odczytanym na rozprawie. Oparł ustalenia faktyczne również na zeznaniach kilku świadków ze słyszenia (w tym babki pokrzywdzonej), opinii psychologa i wynikach badania ginekologicznego. We wrześniu 2001 r. obrońca skarżącego wniósł apelację od wyroku. Argumentował w niej, że doszło do naruszenia prawa skarżącego do obrony, gdyż sąd oparł swe ustalenia na zeznaniach pokrzywdzonej złożonych w postępowaniu przygotowawczym.

Dnia 13 grudnia 2001 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu utrzymał w mocy zaskarżony wyrok. Odnosząc się do zarzutu skarżącego SA stwierdził, że odczytanie zeznań pokrzywdzonej w trybie art. 391 § 1 k.p.k. było uzasadnione, skoro pokrzywdzona przebywała w Niemczech od listopada 2000 r. a od stycznia 2001 r. była poddawana terapii psychologicznej w tamtejszej klinice. SA odnotował, że sąd I instancji kilkakrotnie bezskutecznie wzywał pokrzywdzoną na rozprawy.

Obrońca skarżącego wniósł kasację od tego wyroku. Argumentował, że doszło do rażącego naruszenia prawa wskutek niezapewnienia skarżącemu możliwości zadawania pokrzywdzonej pytań na rozprawie. Twierdził, że sąd znał adres zamieszkania pokrzywdzonej w Niemczech oraz że dość często przyjeżdżała ona do Polski, zatem można było doprowadzić do jej przesłuchania w czasie rozprawy.

Dnia 11 marca 2003 r. Sąd Najwyższy oddalił kasację jako bezzasadną. Uznał, że odczytanie protokołów zeznań pokrzywdzonej na rozprawie nie stanowiło naruszenia prawa. Stwierdził jednak, iż podejmując na podstawie art. 391 § 1 k.p.k. decyzję o odczytaniu zeznań pokrzywdzonej, należało przede wszystkim powołać się na „nie dającą się usunąć przeszkodę”, którą w tej sprawie był zły stan psychiczny pokrzywdzonej. Sąd Najwyższy podkreślił, że z opinii biegłego psychologa uzyskanej w Polsce, jak i z zaświadczenia wystawionego przez niemieckiego psychologa wynikało, iż od czasu brutalnego zgwałcenia jej przez dwóch sprawców pokrzywdzona pozostaje pod intensywną opieką psychologiczną i medyczną. Należało więc odstąpić od przesłuchania ze względu na ochronę słusznego interesu pokrzywdzonej. Sąd Najwyższy podkreślił też, że „w czasie, kiedy miało miejsce przesłuchanie pokrzywdzonej przez sąd (w obecności psychologa), skarżący ukrywał się. Z własnego więc wyboru nie brał udziału w tej ważnej czynności dowodowej i tym samym pozbawił się możliwości zadawania pytań osobie przesłuchiwanej.

2. Rozstrzygnięcie Trybunału

W pierwszej części uzasadnienia wyroku Trybunał przypomniał ogólne reguły wynikające z zasady rzetelnego przeprowadzania dowodów i kontrydiktoryjności. Stwierdził, że w normalnych

okolicznościach dowody powinny być przeprowadzane w czasie publicznej rozprawy w obecności oskarżonego, aby mógł on podważyć ich wiarygodność. Dopuszczalne wyjątki od tej zasady nie mogą naruszać istoty prawa do obrony. Z art. 6 ust. 1 i 3 lit. d Konwencji wynika wymóg zapewnienia oskarżonemu odpowiedniej możliwości kwestionowania wiarygodności zeznań świadka i zadawania mu pytań albo w trakcie jego przesłuchania, albo na dalszym etapie postępowania karnego. Jeżeli ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wyroku są poczynione głównie lub w przeważającym zakresie w oparciu o zeznania osób, którym oskarżony nie mógł zadawać pytań na którymś z etapów postępowania karnego, to dochodzi do istotnego ograniczenia prawa do obrony, którego nie można uznać za zgodne z wymogami art. 6 Konwencji.

Dokonując oceny prowadzenia postępowania w omawianej sprawie przez pryzmat wyżej wskazanych standardów, Trybunał jednogłośnie stwierdził, że doszło do naruszenia prawa skarżącego do rzetelnego procesu. Trybunał ustalił, że dowód z zeznań pokrzywdzonej stanowił jedyny dowód bezpośredni w sprawie. Pozostali przesłuchani świadkowie znali przebieg zdarzenia jedynie z relacji pokrzywdzonej. Pozostałe dowody, na których oparł się sąd to wyniki badania ginekologicznego, które nie potwierdzały faktu zgwałcenia lub odbycia stosunku seksualnego, oraz opinia psychologa, który uznał pokrzywdzoną za osobę wiarygodną. Zdaniem Trybunału sąd orzekający w sprawie oparł swoje ustalenia w przeważającej mierze o zeznania pokrzywdzonej.

Trybunał odrzucił argument rządu, że skarżący zrzekł się prawa do udziału w przesłuchaniu pokrzywdzonej, skoro ukrywał się na początkowym etapie postępowania przygotowawczego. Trybunał zauważył, że w czasie sądowego przesłuchania pokrzywdzonej w postępowaniu przygotowawczym skarżący nie posiadał jeszcze statusu podejrzanego w sprawie.

Trybunał ustalił, że w toku postępowania karnego skarżący nie miał możliwości zadawania pytań pokrzywdzonej. Żadna ze stron nie zakwestionowała faktu, że sąd krajowy podjął przynajmniej jedną nieudaną próbę wezwania pokrzywdzonej na rozprawę przez wysłanie wezwania na jej adres zamieszkania w Polsce. Pokrzywdzona nie stawiała się, gdyż zamieszkała w Niemczech u swojej matki, tam też poddała się terapii psychologicznej. Zdaniem Trybunału sąd krajowy albo znał adres zamieszkania pokrzywdzonej w Niemczech, albo mógł go ustalić bez większej trudności. Ponieważ sąd nie podjął starań o ustalenie adresu pokrzywdzonej za granicą i wysłanie jej wezwania pod ten adres, nie można przyjąć, iż wyczerpał wszystkie sposoby pozyskania świadka na rozprawę, jakie należało podjąć w świetle okoliczności tej sprawy.

Trybunał przyznał, że szczególny charakter spraw karnych dotyczących zgwałcenia może wymagać podjęcia kroków procesowych w celu odpowiedniego wyważenia dwóch dóbr: prawa oskarżonego do obrony i konieczności ochrony pokrzywdzonego wezwanego do składania zeznań. Udział w takich postępowaniach jest często postrzegany przez pokrzywdzonych jako bardzo przykre doświadczenie, w szczególności wtedy, gdy są wbrew swej woli konfrontowani z oskarżonym. Trybunał odnotował jednak, że pokrzywdzona w tej sprawie nie poszukiwała sposobów uniknięcia konfrontacji z oskarżonym. Nie można też powiedzieć, że jej miejsce pobytu za granicą było nieznane organom procesowym.

Ostatecznie Trybunał stwierdził, że „gdyby organy procesowe poczyniły większy wysiłek w celu wezwania pokrzywdzonej na rozprawę a ona wykazałaby, iż jej uczestnictwo w postępowaniu mogłoby mieć negatywny wpływ na stan zdrowia psychicznego, wówczas zarzut naruszenia prawa skarżącego do obrony należałoby ocenić z innej perspektywy.” Jednak, nawet w takiej sytuacji należało zorganizować przeprowadzenie przesłuchania pokrzywdzonej w taki sposób, aby zmniejszyć negatywne skutki tej czynności, respektując jednocześnie prawo skarżącego do obrony.

Podsumowując, Trybunał stwierdził, że ustalenia faktyczne będące podstawą wyroku skazującego wydanego w sprawie skarżącego zostały oparte w przeważającej mierze o zeznania świadka, któremu skarżący nie mógł zadawać pytań w toku procesu. W rezultacie jego prawo do obrony zostało ograniczone w stopniu nie dającym się pogodzić z wymogami art. 6 Konwencji.

Orzeczenie na stronach Trybunału:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Demski&sessionid=15958153&skin=hudoc-en>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌